

Lumírovci - dokončení

- Josef Václav Sládek
 - Narodil se v Zbirohu na Křivoklátsku
 - Básník zpěvného verše, melodické
 - Má sklon se jasně a hutně vyjadřovat – klad
 - Zakladatel moderní poezie pro děti u nás
 - Rodiče z něj chtěli mít faráře, chtěl studovat filozofii, rodiče ho přestali podporovat finančně, rozešli se s ním. Reaguje na to tím, že odjíždí do Ameriky, kde střídá profese – novinář, vychovatel a učitel, pracuje na stavbě železnice – vidí bezpráví na Indiánech – tyto motivy využil i ve svých básních
 - Poté co se vrátí, pracuje jako novinář v národních listech, vyučuje Angličtinu na vysokých školách, překládá Shakespeara
 - Oženil se se svou dlouholetou láskou, a ona mu po roce zemřela, když rodila, zemřelo i dítě – odrazilo se to v jeho tvorbě. Projevila se u něj nervová choroba + revma
 - Básník - 3 okruhy
 - Osobní lyrika
 - Úvahy kolem jeho života, úvahy o životě a o smrti, svoje láska k matce, stesk po domově
 - Sbírka Básně
 - Na hrobech Indiánských
 - Odráží se zde autorův postoj k Indiánům - soucítí s nimi, jak jsou utlačováni, zaměřené proti kolonialistům
 - Zachycuje, jak je americká příroda krásná
 - Sbírka Jiskry na Moři
 - Vlastenecké básně
 - Sbírka České písně
 - Byli jsme a budem
 - Vyšel z duchu Ruchovců - vlastenecká lyrika
 - Básně, které oslavují selství - český venkov
 - V těchto básních idealizuje obyčejného venkovského sedláka - co je spjatý s přírodou
 - Člověk svobodný
 - Selské písně a České znělky
 - Sbírký pro děti
 - Zvony a zvonky – Křišťálová studánka
 - Zlatý máj
 - Skřivánčí písně

Jaroslav Vrchlický

- Jako Lumírovec byl zastáncem čistého umění - zkoušel psát formálně dokonale básně - zaváděl do české literatury různé žánrové formy - Villonská balada, sonet, italskou balattu, orientální literatury, malajskou lidovou píseň
 - Villonská balada - 3 desetiveršové sloky, každá sloka konci stejným refrénem, na konci poslední sloky (5 veršů) je poslání - vrchol básně
 - Sonet - znělka - 14 veršů rozdělených do 4 slok, 2 sloky čtyřveršové + 2 sloky tříveršové

- Dopisoval si s Podlipskou - sestra Karolíny Světlé - nakonec si vzal i její dceru, přiznala se mu k nevěře - všechny 3 děti nejsou jeho, manželství se rozpadlo - trpěl depresemi - odraz ve formě, na děti nezanevřel
- Dílo:
 - Z počátku píše optimistické básně - opěvuje lásku k ženě, rodinu, pocit štěstí
 - Poutí k Eldorádu
 - Později se odráží manželská krize, ke konci života byl kritizován - že pouze kopíruje cizí formu
 - Okna v Bouři
 - Oxymoron, anafora - opakování slov na začátku verše, aposiopese - nedokončená výpověď, perifráze - opis - žebrák = ten, kdo zpívá u dveří a prosí - až zjemnění
 - Zlomky epopeje
 - Sbírka tykající se etiky - obsahuje příběh
 - Psané podle vzoru Viktora Huga - Legenda věků
 - Snažil se také zachytit vývoj lidstva - až smysl lidstva
 - Všímal si jen některých období
 - Renesance a antika - šťastná období
 - Zklamání ze současnosti
 - Noc na Karlštejně
 - Veselohra, odehrává se za Karla IV., zakázán přístup žen, objeví se tam 3 ženy za jeden večer, odehrává se během jednoho dne a jedné noci
 - Hippodamie - hra, vychází z Řecké mytologie - tragedie - hudba Zdeněk Fibich
 - Překládal Shakespearovy sonety, ale i jiné autory Dante - Božská komedie
 - Julius Zeyer
 - DOPLNIT
 - Dramatik, prozaik
 - Homosexuál, nebo bisexuál – ve svých dílech popisuje často city muže k muži a krásu mužů
 - Radúz a Mahulena
 - Scénická, romantická hra – příběh je pohádkový
 - Odehrává se v Tatrách, v bájně Slovenské krajině
 - Bývá doprovázena hudbou Josefa Suk
 - Příběh princezny a prince – milují se, a někdo jejich lásce nepřeje – překážky, které musí překonávat
 - Hra o síle Lásky
 - Pohádka
 - Klasická pohádka – vychází z lidové slovesnosti, nadpřirozené bytosti, dobro vítězí nad zlem, příběh je smyšlený, není vázaný na konkrétní prostor, hrdina plní úkoly, jazyková stránka: ustálené formule, jak na začátku (bylo, nebylo), na konci (šťastně až do smrti), magická čísla
 - Novelistická pohádka – vyprávění ze života nějakého hrdiny, používá vlastní rozum, má spoustu nápadů, umí si poradit – nepotřebuje pomoc nadpřirozených bytostí, kritizuje špatné vlastnosti
 - Moderní autorská pohádka – velice často humorná, děj se odehrává v současnosti, psané výhradně pro dětské čtenáře – většinou je hrdina dětský, občas kouzelné postavy – mají lidské vlastnosti (jsou popletení, zmatení)
 - Tři legendy o křížu

- Krátké povídky, napínavé, fantastické, překvapivý závěr
- Jan Maria Floyhar
 - Bývá označován za první projev české dekadence (úpadku)
 - Dekadenti měli zálibu ve smutku, opovrhují životem, utíkají od světa do snů a mystice, opovrhují životem
 - Hrdina je rozporuplnou osobou – autor zde zachycuje jeho duši
 -

Realismus a Naturalismus v české literatuře 80 a 90 let 19 století

- Předchůdci: Božena Němcová – obrazy z venkovského života – popisný realismus; ale v Babičce idealizuje
 - Karel Havlíček Borovský – první program realistů – zkritizoval Tylova novelu Poslední Čech – příliš sentimentální, vytyčil, aby autoři znali prostředí, o kterém píšou, a znát jazyk prostředí
 - Tyl – částečně je realistou – Dekret Kutnohorský – snažil se charakterizovat postavy podle jazyka
 - Úkol:
 - Jirásek popisuje děj X W popisuje emoce
 - J se opírá o skutečné události, W si vymýšlí
 - J má více hrdinů, W spoléhá na čtenářovu fantazii
- Jan Neruda - Povídky malostranské
- Karolína Světlá
- V 80. letech začíná sílit realismus - nejen v literatuře, ale i ve věd+
 - Vznikaly realistické politické strany
 - Věda - pozitivismus = to co je dané zkušenosti - smyslově postihnutelné a výsledny můžeme ověřit
 - Měření na základě, kterého si ověřím správnost
 - Zachycení pravdivé skutečnosti
 - Ovlivnil dění ve vědě
 - Ottův Slovník naučný
 - Z různých hesel, charakterizovány různé pojmy
 - Znovu se otevřela aféra o pravosti rukopisu Krávoledvorského a Zelenohorského
 - Skupina vědců kolem Tomáše Garika Masaryka - zjistili, že se skutečně jedná o podvrhy
 - Pracovali kolem časopisu Athenaeum - dávali sem různé příspěvky
 - Jaroslav Goll - historik
 - Jaroslav Vlček - literární historik
 - Jan Gebauer - Jazykovědec
 - Zjistilo se, že jazyk zcela neodpovídá staré češtině
 - Historie je příloš zidealizovaná
 - Časopis Čas - Jan Herben - zabýval se kritikou různých vědních oborů a kritikou politického dění
 - Estetik Otakar Hostinský - začal obhajovat realismus - spal statě
 - Realismus je velice přínosnou metodou, bývá velice často zatracován
 - Autoři neumí s fakty pracovat
 - Autoři by měli umět vybírat jen nejdůležitější prvky
- Kritický realismus
 - Už není popisný

- V 80 a 90 letech 19 století
- 3 okruhy námětů
 - Venkovské prózy (regionální literatura)
 - Autoři popisují prostředí a způsob života pouze v určitém kraji / regionu
 - Popisují sociální problémy
 - Autoři mají k regionu vztah - důvěrně ho znají
 - Odráží se zde tento vztah
 - Zachycení venkova - zpočátku ho zachycují idylicky - vesničané mravnější - staví do protikladu venkov a město, aby vystihli kontrast
 - Prózy z městského prostředí
 - Nejmenší počet autorů
 - Objevuje se spíše u naturalistů
 - Prózy s historickými náměty
 - Velice oblíbený
 - Děj je umístěn někde v historii, každý autor zpracovává jinak
 - Realistická povídka - kratší útvar, děj jednoduchý, nemá takový dějový spád
 - Velice časté popisy
 - Realistický román
 - Delší prozaický útvar
 - Má složitější děj - spousta odboček od hlavního děje, hodně postav, kteří se charakterově vyvíjejí
 - Novela - podobná povídce, ale má vždycky na konci pointu - překvapivý závěr
 - Nejsou tu žádná výrazná odbočení od děje
 - Hrdina se nevyvíjí
- Historická próza
 - Alois Jirásek
 - Narodil se v Hronově v jižních Čechách
 - Byl učitelem dějepisu v Litomyšli a v Praze
 - Oráží se to v jeho dílech
 - 1917 podepsal jako první Májový manifest
 - Týkal se boje za samostatnost českého národa
 - Nebyl politicky činný, nehlásil se ke komunismu
 - Všichni museli povinně číst Jiráskova - zhnusili si ho - za komunismu
 - Nejoblíbenějším jeho obdobím byla doba Husitská
 - Doba Pobělohorská - období temna - úpadek
 - Obrozenecká doba
 - Byl hodně ovlivněn Palackým
 - Jeho práce jsou vysoce tendenční = mají vychovávat český národ, chce posílit národní sebevědomí
 - Propagován za komunistů
 - Období temna - doba pobělohorská
 - Jeho názory ovlivnil Palacký
 - Byl i kandidátem na Nobelovu cenu
 - Ovlivnilo ho, že byl učitelem dějepisu
 - Historie byla na prvním místě - snažil se maximálně potlačit svoji fantazii
 - Jenom rozhovory jsou vymyšlené
 - Psal rozsáhlé románové skladby:
 - Historické eposy - rozsáhlá románová skladba, zachycuje se tu život některých hrdinů na pozadí nějaké historické události, spousta dějových linií, různě propojené.

- Románová kronika - rozsáhlá románová skladba, jsou tam jednotlivé události zachycené chronologicky, je zde volný dějový tok, není to jenom hromadění událostí, na delších časových úsecích jsou zachyceny životní osudy několika generací - jen zásadní věci
- Hodně idealizuje minulost - postavy jsou hodně černobílé
- Vybíral fakta, která se mu hodila
- Nudné, dlouhé popisné pasáže
 - Původně chtěl studovat výtvarnou školu - dokáže dramaticky a barvitě vylíčit bitvy
- Hrdinou není jednotlivec, ale kolektiv - to se hodilo komunistům
- Zachycuje velké dějinné události - má méně propracovanou psychologii postav
- Realista - často užívá historismy a archaismy - aby charakterizoval postavy i prostředí
- Dílo:
 - Staré pověsti české
 - Čerpá z Kosmovy kroniky české
 - Snažil se přiblížit české pověsti čtenářům
 - Je tu ale i o Žižkovi, o Jánošíkově
 - Z Čech až na konec světa
 - Převyprávění cestopisu Václava Šaška z Býřkova
- Husitství
 - Trilogie, Mezi proudy – román
 - Trilogie Proti všem; a Bratrstvo
 - Zachycuje počátky Husitství
 - Vláda Václava IV.
 - Začátky sociálních problémů
 - Proti všem
 - Vrchol Husitství
 - Perfektně zde popisuje bitvy – třeba bitva na Vítkově
 - Vznik sekt – Adamité; jak se Jan Žižka proti nim bránil
 - Bratrstvo
 - Dohasínání husitského hnutí
 - Název z odnože Bratříků
 - Husitský král
 - Nedokončený román, vypráví o Jiřím z Poděbrad – přezdívaný husitský král
 - Všímal si jeho působení, mírového poselství
 - Divadelní hry:
 - Jan Žižka
 - Jan Roháč
 - Jan Hus
 - Zidealizované osoby, vyložené kladné osoby
- Skaláci
 - Román, zachycuje selskou vzpouru na Náchodsku
- Psohlavci
 - Povstání Chodů z konce 17. století, povstání proti Lamingerovi, vystupuje zde Jan Sladký Kozina – vůdce Chodů
- Temno
 - Román, o násilném pokatoličtění, náboženský fanatismus (jak na straně katolíků, tak na straně protestantů)

- Protestant Jiřík a katolička Helenka – lidé jejich lásce nepřejí
- Název se vztahuje i k příběhu této dvojice, nebylo to pouze tím, že Jirásek myslel dobu pobělohorskou dobou temna
- Pálení českých knih za jezuitů – pátr Koniáš – záporná postava
- Národní obrození:
 - V několika dílech
 - Filosofská historie
 - Idylka, odehrává se v Litomyšli, jsou tu zachyceny předrevoluční nálady kolem roku 1848, zachyceno, jak společenské nálady ovlivnili život na jednom maloměstě
 - Zachyceny na příběhu studentů jednoho gymnázia – mají problémy se svými láskami, se svými revolučními názory
 - 4 studenti: Vavřena, Frýbord, Špína, Zelenka – zidealizované, kladné postavy
 - F.L.Věk
 - 5 dílný román
 - Inspiroval se osudy Fratiška Ladiskav Heka, vlastenec, který se narodil v Dobrušce
 - Zachycuje vše, co se Františkovi stalo, jak studoval v Praze...
 - Potkává Václava Matěje Krameria – vydavatel
 - Václav Tán – zakladatel divadla
 - Josef Dobrovský – vědec
 - Věk – nositelem nadčasových hodnot – poctivý...
 - U nás
 - 4 dílná románová kronika
 - Zachycuje národní obrození kolem jeho rodiště
 - Magdalena Dobromila Rettigová
 - veselohra
 - ta, co napsala kuchařku
- Jiráskova současnost
 - Realistická díla, nejedná se o díla historická
 - něco
 - Je tu zachyceno, jak majetkové vzaty ovlivňují vztahy mezi lidmi, vztahy mezi lidmi
 - Vojnarcha
 - Drama – jak se vyvíjí vztah ženy k vlastnímu dítěti
 - Vdovou, sedláka Vojnara si vzala bez lásky, narodil se jim syn, před tím měla svého milého Antonína, který musel na vojnu, když se vrátil z vojny, Vojnarcha už byla vdovou, stali se milenci, chtěli se vzít, ale Vojnarcha si začala všímat, jak se Antonín chová k jejímu dítěti pěkně, rozhodla se, že si ho nevezme – chce ji násilím donutit ke sňatku, Antonín se omylem zabije.
 - Otec
 - Jak majetek může ovlivňovat vztahy lidí v rodině
 - Lucerna
 - Pohádková hra
 - Humorné prvky, jeho neúspěšnější hra
 - Dramatická báchorka
 - Nadčasová
 - Vystupují zde postavy z různých historických vrstev

- Lidová vrstva – Mlynář – kladný, odvážný, hrdý, vlastenec
 - Mlynář se ujal Haničky, nadevše ji miluje
 - Vrchnost – Kněžna – znuděná, přesycená panským životem
 - Pohádkové bytosti – Vodníci
 - Michal – marnivý
 - Milan – mrzout, stěžuje si
 - Kněžna se rozhodne, že si v noci zajde k zámku do hlubokého lesa, musí ji doprovázet mlynář s lucernou (jeho povinnost), kněžna mlynáře svádí, ale on je mravně pevný a odolává. Mohla by se mu pomstít, ale neudělá to. Nedovolí, aby mu odvedli Haničku, nebo zakáže pokácet starou lípu (symbol národních tradic). Kněžna rozbije lucernu, která je symbolem poddanství
- Václav Beneš Třebízský
 - Bludné duše - román z 18. století z období velkého povstání (1775). Děj je umístěn na Lounské polesí - Solopysky, Zbrašín.
- Zikmund Winter
 - Učitel dějepisu
 - Prozaik, narodil se v Praze, středoškolský profesor historie a archivář
 - Období 16 a 17 století
 - Místa: Praha, Rakovník
 - Psal kratší pózy – tím se liší od Jirásky
 - Rozina sebranec – život prosté dívky, kterou našli
 - Mistr Campanos – život básníka a rektora university, snaží se zachránit českou universitu
- Ladislav Stroupežnický
 - Dramaturg, psal historické komedie
 - Naši furianti – spor dvou radní o vhodné místo
- Venkovská próza
 - Popisují a kritizují sociální poměry na venkově nebo v daném regionu
 - Snaží se zvýraznit čistotu vesnice
 - Karel Václav Rais
 - Nejpopulárnější ve své době
 - Narodil se v podkrkonoší
 - Prozaik, učitel – na Poličsku-Hilanecku (Českomoravská vrchovina)
 - Zachycuje kubistický život, narušené mezilidské vztahy
 - Jak se chovají lidé v rodině – mladí ke svým rodičům, spory mezi sourozenci
 - Píše psychologickou prózu – umí prokreslit jedince
 - Je považován za zakladatele psychologické prózy u nás
 - Všímal si lidí, jak trpí – staří jsou moudří, ale jsou příliš slabí, aby se mohli ubránit před spory
 - Dokáže zachytit atmosféru v horské přírodě
 - Výminkáři - Touha po majetku a sobectví
 - Kalibův zločin – vymyká se tvorbě autora
 - mezigenerační problémy, Vojta Kaliba touží po spokojeném životě, najde manželku při nevěře, tak ji zabije, pak i sebe
 - hodný člověk, těchto vlastností zneužívá jeho okolí, po vesnici o něm kolují pomluvy, on si všechno nechává líbit, dostane se do vězení, nachytá ženu při nevěře, dítě není jeho, ženu zavraždí

- naturalistický popis, pracují naprosto nezaujatě – objektivně zachycují stavy
 - člověk je tu zachycen jako produkt dědičnosti - v nějakém prostředí
- Zapadlí Vlastenci
 - Venkovská próza, odehrává se kdesi v horské vesnici, jakoby zapadlé
 - Žijí zde vlastenci – lidé, kterým není lhostejný osud českého národa, vychovávají děti k úctě k vlasti – snažil se jim toto formou poděkovat
 - Venkov zachycen idylicky – prostředí a práce vlastenců
 - Hrdinou je učitel, který přichází do této vesničky a nastává jeho duševní evoluce – postupně se zapojuje do vlasteneckého života – vidí v tomto smysl života – psané podle zápisků jednoho člověka
- Západ
 - Román v podobném duchu, ale objevuje se tu i městské prostředí – kontrast
- Teréza Nováková
 - Obdivovatelka děl Karolíny Světlé, v jejích dílech se odráží kraj, ve kterém žila – Litomyšl. Kritika společnosti, náboženských hnutí – hrdinové jsou výjimeční, hledají smysl života (dávají se k náboženským hnutím - konečná deziluze a tragédie), bojovníci za pravdu.
 - Hrdinové tragické osoby – výjimeční, hledají smysl svého života
 - Obrovští bojovníci za pravdu
 - Podléhají různým věcem, dochází k tragédii- podléhají deziluzi
 - Děti čistého živého
 - O jedné náboženské sektě
 - Jiří Šmatlán
 - Autorkou historických románů
 - Drašár - přezdívka jednoho spisovatele z Litomyšlska
 - Autorkou románu z městského prostředí
 - Inspirovala se osudy dcery Karla Havlíčka Borovského
 - Maloměstský román
- Josef Holeček
 - Zachycuje prostředí jižních Čech
 - Byl za války jako dopisovatel na Balkáně
 - Autorem románové kroniky
 - Měla 10 dílů
 - Naši
 - Zachycuje, co se dělo v jedné jihočeské vesnici, zachycuje se co dělo během několika generací
 - Postavy sedláků - představitel veškeré národní moudrosti
- Karel Klostermann
 - Psal prózy ze šumavska
- Jindřich Šimon Baar
 - Zachytil Chodsko
 - Autorem románu, který zachycuje působení Boženy Němcové na Domažlicku - Paní Komisárka
- Antal Stašek
 - Pseudonym - Antonín Zeman
 - Je otcem Ivana Olbrachta
- Jan Herben
 - Časopis čas

- Psal romány z prostředí Slovácka
- Alois a Vilém Mrštíkovi
 - Rok na vsi

Z městského prostředí

- Ignát Hermann
 - Autor prózy u Snědeného krámu
 - Zachycuje pražské měšťany, jejich touhu po majetku, kariérizmus
 - Je vystavěn na kontrastu s kupcem, který přijíždí do Prahy z venkova - neprůrazný, dobromyslný člověk- snaží se si založit krámk v Praze, nedaří se, skončí sebevraždou
 - Otec Pondelík a ženich Vejvara
 - Tchán pondelík a zad' Vejvara
 - Humoristické romány, kritiku jejich přízemnost, popisovány námluvy, i zfilmován

Objevují se naturalistické tendence

- Třeba u Raise - Kalibův zločin
- V 80 a 90 letech se moc neprosadil, kritici považovali díla naturalistů za nemravná, za chorobně pesimistická
 - Psychologie lidí je příliš povrchní - vliv prostředí a dědičnost
 - Josef Karel Šlejhar

Divadelnictví u nás

- Prozatímní divadlo 1862 – stálé české divadlo
 - Základní kámen položen 1858 byl vydán Almanach Máj
 - Otevřeno hrou Král Vukašín
 - Ze srbských dějin, napsal to Vítězslav Hálek
 - Upravil ji Josef Schulz
 - Tvoří zadní trakt národního divadla
 - Prodaná nevěsta od Bedřicha Smetany
 - Shakespearovy hry
 - Herci:
 - Otýlie Sklenářová-Malá
 - Jindřich Mošna
 - František Ferdinand Šamberk
 - Eduard Vojan
 - Hana Kvapilová
 - Marie Hübnerová
- Národní divadlo
 - 16 května 1868 byl položen základní kámen
 - Přivezeny z různých významných míst – Říp, Blaník, Vyšehrad
 - Otevřeno premiérou Smetanova Dalibora v Prozatímním divadle
 - Konaly se veřejné sbírky pod názvem Národ Sobě
 - Stavitelé se měli inspirovat národní historií
 - Novorenesanční budova
 - Prvně se česky hrálo v Boudě – ta musela být časem ztržena, poté nebylo u nás žádné české divadlo
 - V 60. letech 19 století se oživila myšlenka českého divadla
 - Josef Zídek byl vybrán z návrhů vzhledu divadla
 - 11 června 1881 bylo slavnostně otevřeno národní divadlo, hned za měsíc ho postihl požár, poté nové veřejné sbírky, po 2 letech bylo divadlo znovu otevřeno 8 listopadu 1883 – zase Libuší
 - Významní ředitelé: František Adolf Šubert, Jaroslav Kvapil

- Do divadla 1906 přijeto na hostování moskevské divadlo Mchat
 - Stanislavskij + Němirovič - Dančenko
 - Zastávali český realismus – když měl ve hře vystupovat žebrák, našli žebráka, dovezli bahno
 - Chtěli po hercích, aby dokonale zvládli roli, a měli by se úplně vžít do své postavy
- Generace národního divadla
 - Architekti
 - Josef Zítek a Josef Schulz
 - Po požáru shořelo třeba hlediště, opona, střecha...
 - Malíři
 - Mikoláš Aleš – cyklus obrazů s názvem vlast – zachyceno, co je pro ně typické
 - František Ženíšek – vymaloval strop, hlediště, autorem alegorických postav
 - Vojtěch Hynais – vytvořil oponu, nad oponou nápis Národ Sobě
 - 3 opony – železná, druhá od něho, a třetí je červená ze sametu
 - Václav Brožík
 - Julius Mařák
 - Sochaři
 - Josef Václav Myslbek
 - Socha svatého Václava na Václaváku
 - Bohuslav Schnirch
 - Autorem trigy (trojspěří) v průčelí
 - Hudební skladatelé
 - Bedřich Smetana – Libuše – při otevření a znovu otevření divadla
 - Antonín Dvořák – Rusalka
 - Zdeněk Fibich – hudební doprovod
 - Leoš Janáček – Její pastorkyňa – složil hudbu
 - Ema Destinová – pěvkyně, na 2000kč
 - Herci a podobně
 - Někteří přešli z Prozatimního divadla
 - Saša Rašilov
 - Hugo Haas
 - Růžena Nasková
- Na scéně byla hrána realistická témata
 - Ladislav Stroupežnický – Naši furianti – drama
 - Od mládí byl velice rozmazlovaný, byl vyloučen ze školy za kázeňské prohřešky, při honitbě omylem postřelil myslivce, chtěl se zabít, ale nepovedlo se mu to – měl kus obličeje ustřelený, od té doby byl zatrpklý a začal tvořit
 - Furiant- nafoukanec
 - Gabriela Preisová
 - Využila znalosti nářečí ze Slovácka
 - Gazdina Roba
 - Jedna venkovská švadlena odešla od manžela se svým milencem za prací do Rakouska, nakonec se s tím ale nedokáže vyrovnat, má problémy, spáchá sebevraždu
 - Její pastorkyňa

- Vystupuje zde stará mlynářka Kostelnička, která má schovanku (adoptovaná) – Junůfu, užene si s milencem dítě, ten ji opustí, a porodí, hodí ho pod led, pod ledem se najde mrtvé dítě, je přiřazeno k mlynářce, ta se přizná
- Bratři Mrštíkové – Alois a Vilém
 - Alois – starší bratr, působil jako učitel v Divákách u Hustopečí
 - V domě poskytoval azyl otci a sourozencům, když neměli kde bydlet – napsali společně s bratrem dílo Maryša
 - Autor kroniky – Rok na vsi
 - Střídají se zde různé vypravěčské techniky – chvílku veselé, chvílku smutné
 - Zachytil tu co se děje na vsi od podzimu do podzimu
 - Vilém – mladší bratr žil skoro celý život na Moravě
 - Dostal se v Praze do existenčních problémů – musel se přestěhovat za bratrem
 - Bohémský typ života
 - Spáchal sebevraždu
 - Zavedl lyrizaci v české próze – je zde potlačen děj, důležité co hrdina prožívá ve svém nitru – zachycuje prostředí smyslově – aby zapůsobil na city
 - Zachycení vnitřních stavů – hrdinové si povídají sami sobě - vnitřní monolog
 - Jeho romány hodně lyrizované – snílci, mají hodně ideálů
 - Ovlivněné hodně uměleckými směry – impresionismem
 - Pohádka máje
 - Idylický příběh o lásce 2 mladých lidí – venkovské dívky a pražského studenta Jíši
 - Santa Lucia – hodně naturalistické
 - Maryša – z moravského Slovácka
 - Jako autoři se uvádějí oba, ale větší podíl má Alois, a svého bratra uvedl z úcty k němu
 - Je psané slováckým nářečím
 - Předobraz: vzali z různých dějin vesnic slovácka si vzali předobrazy z různých lidí, z různých vyprávění
 - Co se většinou děje na moravských vesnicích
 - Hrána ve slováckém nářečí, postavy - zasazené do prostředí, aby to bylo stylové

Nástup literární moderny - myšlenkové ovzduší konce století

- Končí optimistické vidění světa
- Při rozvoji vědy se sem zanáší negativní důsledky
 - Zrychlilo se životní tempo
 - Rozvinul se kapitalismus – lidé se ženou bez ohledu na morálku za ziskem
 - Konkurenční boje
- Lidé začali ztrácet pevnou půdu pod nohama
- Začali růst sociální problémy
- Začaly se objevovat revoluční nápady
- Rostlo napětí, vidění světa začalo být pesimistické
- Krize myšlení a kultury – fin de siècle

- Koncem 19 století začínají změny ve společnosti
 - Začal se zlepšovat životní styl
 - Optimistické vidění
- Podpořeno vznikem nových stylů
 - Nihilismus
 - Nihil = nic
 - Filozofové tvrdili, že nic na světě nemá dlouhodobou platnost
 - Popřeli hodnoty evropské kultury
 - Nietzsche - byl antikřesťanský a antidemokratický
 - Podstatou člověka je vůle k moci
 - Voluntarismus
 - Od slova Vontas - vůle
 - Podstata spočívá ve vůli
 - Schopenhauer - člověk poznává svět z vůle chtění
 - Odras v literatuře
 - Zrychlil se společenský vývoj - v literatuře se střídají různé umělecké směry
 - Symbolismus
 - Impresionismus
 - Dekadence
 - Secese
 - Expresionismus
 - Požadavek umělecké svobody
 - Realisté museli určitým způsobem nahlížet na svět - proměnilo se chápání: kdo je umělec - nemá sloužit společnosti, ale má společnost kritizovat, znepokojovat
 - Individualismus
 - Často byli umělci bohémové, pocit nadřazení, tvořením protestují
 - "Umění pro umění" l'art pour l'art - heslo, které znamená: důraz v tvorbě je kladem pouze na formu, nikoliv na obsah
 - Má mít pouze estetickou funkci
 - U umělců se setkáváme se pocitem, oslavují zlo
 - Nálady katastrofismu
 - Umělci se odklonili od realismu
 - Velmi často utíkají do minulosti – vracejí se ke gotice a k renesanci
 - Soustřeďují se na vnitřní život člověka
 - Umělecké směry:
 - Pokračuje Naturalismus
 - Jediné ovlivňuje prostředí a dědičnost, naprosto objektivní zachycení – lékařská studie lidského nitra
 - Velice často si všímají nižších společenských vrstev – alkoholismus
 - Karel Matěj Čapek, Emil Zola
 - Symbolismus
 - Reaguje na naturalismus a realismus – snaží se být v protikladu
 - Zrodil se ve Francii, název od toho, že se umělci mají vyjadřovat pomocí symbolů | symbol = značka, znak, poznávací znamení
 - Vše, co zastupuje a konkrétně představuje nějaký abstraktní pojem, jev (Mír – holubice; smrt – kříž, lilie – čistota...)
 - Symbolisté vymýšlejí vlastní symboly – autoři se obracejí ke své intuici, vycházejí z tajemství, snaží se ho konkretizovat
 - Představují jejich vlastní život, jejich nitro

- Mají velice bohatou obrazotvornost – používají obrazná pojmenování – metafora, metonymie, přirovnávání, náznaky
- Hudebnost – vycházejí z hudby, verše jsou melodické – pracují s našimi smysly – snaží se přirovnat nějakou věc hudebně
- Užití volného verše (nemá rytmus)
- Autoři literatury: předchůdcem byl Edgar Allan Poe, v této době: prokletí básníci Charles Baudelaire, Paul Verlaine, Arthur Rimbaud, Stephane Mallarmé
 - U nás: Otakar Březina, částečně Antonín Sova, Karel Hlaváček, FX Šalda
- Malíř Jan Preisler, sochař František Bílek
- Impresionismus
 - Zrodil se ve Francii, název z impressio = dojem; autoři chtěli zachytit okamžitý dojem, prožitek, který by nebyl zkreslený racionální úvahou, název od Claude Monet (malíř) nakreslil obraz Imprese – východ slunce (zachycoval jeden konkrétní okamžik, jak vycházelo slunce) na základě tohoto se celá skupina umělců začala nazývat jako impresionisté
 - Malíři:
 - Edouard Manet – snídane v trávě
 - Edgar Degas – Tanečnice – baletky jak cvičí
 - Auguste Renoir – portréty žen a dětí – používal pastelové barvy
 - Antonín Slavíček – u nás v kameničkách
 - Nepoužívají moc tmavé barvy, obraz vytvářejí z malých plošek, nebo z teček, krátkých tahů štětcem, nemají jasné kontury
 - Často hodně barevné, pracují se světlem stínem
 - Základní dojem je kladen na barvu
 - Sochaři:
 - Auguste Rodin
 - Hudba:
 - Claude Debussy, Richard Wagner
 - V české hudbě: Josef Suk, Vítězslav Novák
 - Literatura:
 - Základem je snaha zachytit jedinečný, neopakovatelný okamžik (prožitek)
 - Snaha oslovit všechny čtenáře smysly- velice často se objevuje synestézie – míšení smyslů – sluchový dojem se zrakovým (barevné slyšení) – řadí volně za sebou tyto dojmy
 - Melodičnost (eufonie) básní – v próze, v dramatu se projevuje lyrickými pasážemi – pocity v názorech, uvolňuje se kompozice, zdůrazňují se náladové prvky
 - Impresionistická kritika – hodnotí dílo, jaký na ně vytvořilo dojem – je hodnoceno na základě subjektivních prožitků, nepracuje se moc s objektivními fakty
 - Paul Verlaine, Marcel Proust, Anton Pavlovič Čechov, Antonín Sova, Karel Hlaváček, Fráňa Šrámek, Vilém Mrštík – pohádka Máje, Jiří Mahen
- Dekadence

- decadent = úpadek, zachycují nudu, marnost, opovržení měšťany, hrdinové mají pocity rozkladu, pocit smrti
- velmi často unikají z reálného světa do světa snů
- autoři usilují o čisté umění – témata: erotická, morbidní, násilí, spíše oslavují smrt
- autoři: Paul Verlaine, Stephane Mallarmé, Oscar Wilde, předchůdci: Charles Baudelaire
 - z českých: Karel Hlaváček, Jiří Karásek ze Lvovic, Viktor Dik, Ladislav Klíma, S. K. Neumann
- Secese
 - pochází z latinského secessio = odloučení, odstoupení
 - poslední universální sloh
 - neprojevila se pouze v klasickém umění, ale i v užitém umění = věci denní potřeby (šperky, móda, nábytek)
 - v různých zemích se označuje různými názvy
 - Německo – Jugendstil, Anglie – Modern Style, Francie – Art Nouveau, Itálie – Slite floreale
 - Centra hnutí ve Vídni, v Mnichově, od tud se to rozšířilo do celého světa
 - Zareagovala na vymoženosti techniky a na modernizace – snažila se navrátit člověka k přírodě
 - Typický znak: zdobnost, krucánky – křivky, rostlinné, zvířecí motivy
 - Rozvíjela se grafika – plakátování – Alfons Mucha
 - Secesní budovy: Hlavní nádraží v Praze, Obecní dům v Praze, Rozhledna na Petříně, Kolonáda v mariánských Lázních
 - Malíři:
 - Gustav Klimt – byl Rakušan
 - Alfons Mucha – slovanská epopej
 - Luděk Marold – zachycuje bitvy, Bitva u Lipan
 - Literatura:
 - Přezdobené, až patetické
 - Časté opakování motivů veršů, užívání symbolů květin a zvířat
 - Otokar Březina
- Expresionismus
 - Protikladem od impresionismu
 - Počátky u skupiny umělců Die Brücke
 - Působili v Drážďanech, snažili se zdůrazňovat city, protestovali proti civilizaci, zachycovali hrůzy, děsu, když se bojí o svoji existenci
 - Zachycovali nejistotu, strach
 - Nastupují v době, kdy je předzvěst války
 - Expresion = výraz; na rozdíl od impresionistů, kteří zachycují odraz nějaké reality, dávají přednost vnitřním prožitkům, pracuje se d nadsázkou, výrazné obrysy postav, nebo vnitřní prožitky, vyvolávají v nás děs, hrůzu
 - Malířství
 - Zachycování vnitřních prožitků a hrůzy - reakce na válku a přetechnizovaný svět
 - Přehánějí to - vyhrocují konflikty

- Velice často se uplatnil v divadle - herci přehánějí výrazy, koncentrují se na výraz, až křečovité, dramatické konflikty jsou až přehnané
- Josef Váchal
 - Významný grafik, spisovatel
- Vasilij Kandinskij
 - Rus, zakladatel abstraktního umění
 - Nezobrazoval konkrétní věci, ale spíše pracoval s barvami
 - Vytvořil typologii barev - každá barva je spojena s určitým prožitkem
- Eduard Munch
 - Obrazy hrůzy, děsu, smrti
- Oscar Kokoschka
 - Rakušan
- Emil Filla
 - Z počátku expresionista, potom jako kubista
 - Obraz: Čtenář Dostojevského
 - Zachycený čtenář, jak čte knížku, má z toho trýznivý dojem - zachycen prožitek
- Václav Špála
 - Potom taky Kubismus
- Civilismus
 - Odvozen od všeho, co se týká civilizace
 - Zachycují moderní civilizaci a technické vymoženosti
 - Autoři ve svých básních zachycují oslavu civilizace
 - Oslavují běžné všední věci - třeba poštovní schránku, lidskou práci
 - S. K. Neuman
 - Báseň Chvála Rotačky
 - Walt Wittman
 - Zakladatel volného verše
- Vitalismus
 - Pochází ze slova vital = elán, životní energie
 - Vzešel z filozofie
 - Zakladatel Henri Bergson
 - Základní hodnotou je život sám o sobě
 - To se potom odrazilo i v literatuře - autoři vyjadřují radost z pouhé existence - radují se z maličkostí
 - Fráňa Šrámek
 - Jiří Walker
- Prokletí básníci
 - Symbolisté, dekadenti...
 - Francouzští básníci, kteří tvořili v druhé polovině 19 století
 - Nikdy nevytvořili celistvou uměleckou skupinu - označení, že tvořili netradičně
 - Bohémský způsob života, nekonformní tvorba (snažili se nepoužívat tradiční literární postupy, ale chtěli svou tvorbou pobuřovat, snažili se zachycovat společenská tabu, bořili vžitě konvence)
 - Tento termín označení použil poprvé Paul Verlean, označil jejich tvorbu za prokletou

- Charles Bourlean
- Paul
- Artur Relboe
- Verlaine
- Někdy se k nim řadí i renesanční Francois Villon
- DOPLNIT
- Zkopírovat z mobilu

Charles Baudelaire

Jeho otec byl kněz, ten zemřel a měl nevlastního otce, vedl bohémský život dobrodruha, byl vyhozen před maturitou, ale nechtěl pracovat a tak se dostal na obchodní loď. Po návratu popsal své dojmy z cesty. Roku 1848 bojoval na barikádách. Pracoval jako kritik.

Milostná a společenská zklamání, provokace otevření, spojování krásy a zla, touha po životě. Krásu můžeme objevovat i v ošklivých věcech.

Překládal Edgara Allana Poea.

Básnická sbírka **Květy zla** – po vydání musel zaplatit pokutu (urážka náboženství a morálky). Odráží autorův bohémský a nespoutaný život. Básně zachycují čisté zlo (dříve se opisovalo). Neustálá honba za štěstím, které nakonec stejně vždy skončí smrtí, protože ho nelze dosáhnout, ale přesto nás pořád snaha ho dosáhnout pronásleduje. 6. dílu.

Báseň v próze je typ poezie, který z hlediska grafického i zvukového vypadá jako próza – nejsou zde klasické verše, strofy, typické zvukové prvky, chybí rymus. Jsou zvukomalebné, práce s intonací, poetické (metaforický jazyk) – důraz je kladen na lyrickou složku.

Sbírka **Malé básně v próze** – je to nový útvar

1. Vztahy

1. Vystihněte, v čem byly novátorské „Květy zla“: Vyšší míra abstraktna, použití kontrastů v jednotlivých slokách. (Zdánlivě) nedává smysl.
2. Doložte, že autor básně patří mezi symbolisty: vůně = pocit,
3. Pokuste se vysvětlit název Vztahy: Vztahy vycházejí z pocitů (vůni), ty jsou často zmatené, ozvěny, smíšené,
4. jaké strofické výstavby je v této básni užito? Jaký literárněteoretický název máme pro tento typ výstavby básně?: Je to sonet, dvě 4 veršové, dvě tříveršové sloky. ABBA, ABAB

V posledních verších se nachází pointa

Každá věc má své věci skryté, které můžeme poznat pomocí smyslových vjemů.

2. Zdechlina

1. Popisuje jak je zdechlina postupně rozežíraná, to, že něco znamenala a že my všichni jednou takovými zdechlinami budeme pod zemí tlít. Kontrast mezi svou milou a zdechlinou, kdy opěvuje obě. Přesto život pokračuje a může být optimistický.
2. Dvě poslední sloky obsahují výraznější pointu
3. Zdechlina = mrtvý; larva, sirob = špatnost(i), které nás pronásledují celý život.

Lože z oblázků = krásné, elegantní v kontrastu s rozežranou zdechlinou. Příroda – velké P = symbol

Vyvolává melodie

Apostrofa – oslovování neživé/nepřítomné věci.

Díky naší obrazotvornosti, představám zůstává člověk žít v mysli jiných.

Samotný název květy zla je oxymorón.

Přirovnání zdechliny ke květu

4. Vystavěno na kontrastu (práce s protiklady), stroficky ABAB – střídavý

3. Epigraf na odsouzenou knihu

- Jak autor hodnotí svou tvorbu?: Útočí na čtenáře (prostáčky), že se jim jejich knihy nelíbí → hodnotí svou tvorbu spíš pro užší skupinu čtenářů, ke kterým je také arogantní (Sic prokleji tě potupně)

1. Soudy o Bauderlairovi

- Jako člověka, který vidí ve všem špatném i něco dobrého, nenechá se zastínit a cítí náladu společnosti.

Paul Verlaine

Pracoval jako úředník v Paříži, kde se seznámil s Rimbaudem, kvůli kterému opustil rodinu (žil s ním), postupně tak propadl tuláctví a alkoholismu.

Nakonec se s Rimbaudem rozešli (vystřelil na něj) a byl kvůli tomu ve vězení, kde prodělal léčbu, avšak nakonec se po propuštění vrátil ke svému předchozímu způsobu života.

Zachycuje citové okamžiky, pocity, nálady, obrazy a představy. Rým o lichém počtu slabik.

Sbírka básní **Saturnské básně**, **Galantní slavnosti**, **Dobrá píseň** (oslava života svou ženou → před setkáním s Rimbaudem), esej **Prokletí básníků** (poprvé použitý pojem prokletých básníků).

- **Básnické umění (Poetické umění)** – popisuje, jak by mělo vypadat symbolistické básnické umění.
 1. Kterého uměleckého směru se úvahy týkají?: Poezie, básní, symbolismu
 2. Co žádá Verlaine od umění?: Má být hudebné, zpěvné (má učinit lidi šťastnějšími), nečekané, mírně zamlžené (nepřímočarý – v narážkách, symbolech), svoboda, aby mohlo zářit a fascinovat. Odmítání přímé kritiky (realismu).

Symbols mají být naprosto subjektivním vyjádřením našich emocí a prožitků.

Používá synestézii – předchůdce impresionismu

3. Vyhledejte volný verš:

Walt Whitman

Pracoval jako poslíček, tiskařský učen, později pracoval v novinách, avšak pro svůj radikalismus v boji o demokracii a humanismus byl téměř ze všech prací vyhazován, díla orientovaná doleva.

Američan, zakladatel civilismu, volný verš.

Jediná básnická sbírka **Stébla trávy** – ve které obhajuje demokracii a humanismus, používá metafory a volný verš.

- **Stébla trávy - O sobě zpívám, Zpěv radostí**

1. Jaká je představa demokracie u W. Whitmana? Jaká je jeho představa svobodného člověka?: Demokracií by mělo dle Whitmana vzniknout, něco na co budeme moct být pyšní i po nějaké době. Svobodný člověk je takový je individualista, rovnostářský přístup, ničím nesvázaný.

Zpívá o sobě jako o básníkovi, básník vždycky spravoval svět → o svobodě jednotlivce, rovnoprávnost, demokracii. Reaguje tím na dění v Americe.

Civilismus – oslava všedních věcí – života, práce.

Zvolací věty – pásmo nelogických představ a dojmů. Práce s intonací, tempem, přesahy.

2. Najděte volný verš a charakterizujte ho:
3. Co oslavuje W. Whitman v básni „Zpěv radostí“: Oslavuje technologické vyspělosti a zároveň i přírodu → svobodu volby, kterou nám to přináší.

Arthur Rimbaud

Byl vychováván v konzervativní rodině → výbuchy hněvu, vzteku, útěky z domova. Rozbil Verlainovi manželství – začali spolu žít. Vedl velice bohémský život, po rozchodu s Verlainem přestal psát a dal se do armády, ze které později dezertoval aby se připojil k cirkusu... Nakonec zemřel na rakovinu.

Poezie stojící na subjektivních prožitcích, rozporu mezi umělcem a společností. Bohatá fantazie, odpor k náboženství, měšťákům. Obdiv revoluce. Byl proti všemu, společnosti, konvencím, tabu...

Projekt komunistické ústavy, Sezóna v pekle, Relikvier,

Sbírka básní **Iluminace** (Opilý koráb, Mé bohémství) → básně v próze

Sbírka **Alchymie slova** – báseň samohlásky.

- **Alchymie slova, Mé bohémství**

1. Jak se charakterizuje a jak charakterizuje svou tvorbu?: Charakterizuje se jako objevitel, myslí si o sobě, že je rozený básník (=> povyšuje se nad ostatní).

Alchymie slova – míchání slov s různými vjemy, jejichž výsledek je jiný než původní základ.

Básnická veteš – pobuřující slova, které konzervativní autoři nepoužívali.

2. Najděte příklad synestézie, vysvětlete co vše může slovo evokovat?: ticha, noci – strach, samotu, ...
3. Doložte, že autor patří mezi impresionisty: dojem z hvězd, vyvolání pocitů, příroda ho inspiruje. Tuláctví – užívá si to.

4. Jaký básnický útvar užil básník v básni „Mé bohémství“?: Sonet - 4,4,3,3

- **Opilý koráb**

1. Kdo je opilý koráb? Hrdina básně (sám autor), který vlastně neví, kde by měl zakotvit a tak pořád cestuje mezi životem a smrtí.

Snová báseň – je tvořená řetězcem metafor, metafora samotného života básníka.

Vždy se vyskytuje někdo, kdo nás brzdí, škodí nám. Nejistý, vidím spoustu věcí, kteří jiní lidé nevidí → paradoxně mi překáží...

Chce najít nějakou jistotu, kterého ho budou uzemňovat.

2. Najděte metaforu, vysvětlete je: opilý přivaly slaných vod = zničený světem kolem sebe. Koráb = hrdina (autor)
3. Cítil jste se někdy jako „opilý koráb“?: NE
4. V čem spočívá novátorství a aktuálnost básně?: v novodobé společnosti existuje spousta lidí, kteří neví, kde „zakotvit“, co má být smysl jejich života, jaká mají zvolit stanoviska a jak se rozhodnout.
5. Charakterizujte rým této básně: ABAB

Stephan Mallarmé

Nejvýraznější představitel symbolismu. U sebe doma pořádal literární salóny. Důležité na básni je její grafické členění, výtvarný dojem, vyvolání dojmů.

Sbírka **Faunovo pozdní odpoledne** – Faun je poločlověk/kozel, který vzpomíná na Sicílii na své milostné prožitky s nymfami. Bez ohledu na pravdu rozvíjí dál své představy

Básnická sbírka Úchylky.

Oscar Wilde

Má irský původ, jeho otec byl irský ORL lékař, jeho matka irskou nacionalistkou a spisovatelkou.

Studoval na Oxfordu, kde se seznámil s dekadentními názory. Žil bez ohledu na společenské konvence, chtěl šokovat společnost. Vystupoval proti morálce v umění.

Oženil se, měl dva syny, avšak poté navázal intimní přátelství s lordem Alfredem Douglasem, avšak čtyři roky poté byl obžalován za homosexualitu a dva roky byl na nucených pracích. Jeho žena se od něj odvrátila.

Nepatří k prokletým básníkům.

Sbírka básní Básně – dekadentní básně.

Balada o žaláři v Readingu

Próza: **Obraz Doriana Graye**

Divadelní hry: **Jak je důležité mítí Filipa, Věra aneb Nihilistka, Ideální manžel.**

Psal i prózu: Lidská duše za socialismu, Strašidlo cantervillské, Šťastný princ a jiné pohádky.

- **Slavík a růže**

1. Co má vyprávění autora společného s klasickými pohádkami? V čem se od nich liší?: Téma – láska, dívka po chlapci něco chce (růži – symbol, červenou – lásky). Velká symbolika, velice neidealistický konec.
2. V čem spočívá morální krédo této prózy?: Staré ideály by měli přežívat/přežívají.

Těžko říct, co bylo před tím, ale asi si četli...

Paul Barleane

- Pracoval jako úředník v Paříži
- Opustil rodinu, kvůli Ranowovi, propadal alkoholismu
 - Postřelil rainbowa, byl ve vězení, poté se znovu vrátil k alkoholismu
- Dílo:
 - Galantní svatost, Saturnské básně
 - Básnické Umění
 - Popisuje jak by symbolistické umění mělo vypadat
 - Stala se programem symbolistů
 - Žádá hudebnost, svoboda, improvizace, provokující slova, používat jenom náznaky, mají vyjadřovat naše subjektivní vnitřní prožitky, používají synstézi - báseň má vnucovat nějaký dojem
 - Prokletí básníci - esej, poprvé použil pojem Prokletí

Volný verš - verš, ve kterém se nepracuje s obvyklými básnickými prvky - přízvuk, délka samohlásek

- Nemá pravidelnou rytmičnou skladbu
- Pracuje s neobvyklými básnickými prvky - větná intonace, tempo, časté vynechávání interpunkce, práce se syntaxí - typické jsou přesahy - jedna věta rozdělena na více veršů

****// Sešit byl použit dále od Honzy Drábka, kvůli 3 týdny nepřítomnosti/****

Nástup české literární moderny

Národně-politický zápas s vídeňskou vládou. Myšlenky Čechů na samostatnost.

Zápas mezi mladočechy a staročechy o tom, kdo bude mít vliv na politické scéně. Mladá generace byla ovlivněna revolučními myšlenkami (vzrůstá anarchismus, nacionalismus, antisemitismus).

Nervozní atmosféra před první světovou válkou. To vše velice ovlivnilo literární tvorbu.

Odraz v literatuře:

- Mladá generace – relativně vzdělaná, a zahraničně rozečtená. Ovlivnění naturalismem, expresionismem, impresionismem, dekadencí...
- Kritika odkazu starší generace, například lumírovců (příliš kopírují, nejsou svobodomyšlní), realistů za jejich příliš přízemní (kopírováním reality).
- „Literární revoluce“
- V časopise Čas (Herben) zkritizovali povídku F. X. Šaldy, ten se bránil statí Syntetism v novém umění – vyznívá jako obhajoba nové mladé generace.
- Svatopluk Machar – stať, ve které zkritizoval Vítězslava Háška a naopak vyzdvihl Neruda.
- Nástup České moderny – 1895 – vydali Manifest české moderny – podepsali se pod něj: F. X. Šalda, Josef Svatopluk Machar, Otakar Březina, Antonín Sova, Josef Karel Šlejhar, Vilém Mrštík...
 - Požadavky:
 - Rozchod se současnou politikou, odmítání nacionalismu, ale žádají aktivní čeství (budeš svým, budeš českým).
 - Požadavky dělnictva, internacionální sdružování
 - Minimálně požadavků na literaturu
 - Tvůrčí právo jednotlivce, individualismus, originalitu
 - Kritika má být samostatným žánrem, nechtějí být eklektici, nechtějí napodobovat tvorbu.

V české literatuře se začínají objevovat nové umělecké směry, pronikli sem symbolismus, naturalismus, dekadence.

- Katolická moderna
- Moderní revue – skupina kolem časopisu, vyznávala dekadenci
- Nový kult – taktéž časopis – anarchisté (protispolečenská buřiči)

Civilismus a vitalismus se objevuje až ve 20. letech

Česká moderna

František Xaver Šalda

1867 až 1937

Narodil se v Liberci, studoval a bydlel v Praze, studia nedokončil. Stal se spisovatelem a literárním kritikem (měl sice jiné plány, ale nedokončení studií mu je znemožnilo).

Především to byl literární kritik, byl prvním v české literatuře, komu se podařilo ustanovit kritiku jako samostatný literární žánr.

Člen redakce Ottova slovníku naučného, přednášel dějiny moderních světových literatur. Vydával vlastní časopis – Šaldův zápisník.

Boje o zítřek – vyslovil zde své názory na umění, to jak má umění vypadat. Umění je tvoření, které by mělo vycházet ze života a mělo by člověka obohacovat. Kritik by měl oceňovat vlastní tvorbu, vyzdvihovat individualitu. Ke všemu je potřeba přistupovat kriticky.

Duše a dílo – obsahuje různé literární portréty z dob romantismu. Mácha snivec i buřič.

Josef Svatopluk Machar

1864 – 1942

Byl velice kritický, vyjadřoval se k politickému dění. Používá ironický přístup ke skutečnosti. Navázal v uměleckém pohledu na Neruda. Nebyl zastáncem nových uměleckých směrů, byl totiž realista.

Jeho tvorba se dělí na díla 90. let 18. století a díla po přelomu století.

Básnická sbírka **Confiteor** (= zpovídám se) – vytvořil zde kritický obraz soudobé společnosti (chce být přísným zrcadlem své doby). Nepateticky zachycené (nedojímavé)

Čtyři knihy sonetů – myšlenka moderního sonetu – „Moderní sonet jest jako nůž, vylétne z pochvy, v modro zahrává a když se tne, do krve řezává“ = kritický,

Tristium Vindobona – žalozpěvy z Vídně, snaží se reagovat na Ovidiovi žalozpěvy (byl na vyhnanství). Hodnotil politické poměry ve Vídni i u nás. Sbírka politických veršů. Zkoumal vady národní povahy.

Zde by měli kvést růže – epická básnická sbírka, osudy žen, odráží společenské postavení žen. Kontrast snů s realitou. Kritizoval zbabělost a pokrytectví měšťanů. Využil hovorového jazyka.

Román **Magdaléna** – próza, obdoba díla výše, román ve verších.

Od počátku 20. století se jeho styl změnil, najednou začal nacházet na společnosti něco dobrého → stal se více pozitivní. Vnímá si silných historických osobností.

Básnický cyklus **S vědomím věků** – zareagoval na Victora Huga (Legenda věků) a u lumírovce Vrchlovské (zlomky epopie). Hledá nejlepší období, obdivuje se antice, s příchodem křesťanství začalo lidstvo upadat (Kam to spěje).

Antonín Sova

1864 - 1928

Prošel různými směry, ale znám je především impresionista a symbolista. Básník české krajiny. Narodil se v jižních Čechách (v Pacově), krajin měl rád a zpodobňoval v básních.

Pocházel z učitelské rodiny, jeho otec měl vztah k hudbě.

Básník Josef Hora o něm prohlásil, že je to největší básník lásky.

Impresionismus

Sbírka básní **Květy intimních nálad** - známá báseň U řek - impresionistická krajina jižních Čech

Sbírka básní **Z mého kraje** - snahy vzbudit nějaké nálady ve čtenáři, synestézie, barevnost.

Soucít a vzdor - protispolečenská revolta

Zlomená duše

Symbolismus

Spojeno s náboženstvím

Sbírka **Ještě jednou se vrátíme**- báseň Kdo vám tak scukal barevné vlasy

Údolí nového království

V důsledku reakce na první světovou válku napsal sbírku **Zpěvy domova**. Vyjádřil svůj odpor k válce.

Později se navrátil zpátky k přírodě, oslavě domova - báseň Básníkovo jaro.

Otakar Březina

Po maturitě se stává učitelem v Jinošově, kde se cítí osaměle (→ odraz v tvorbě). Po přestěhování do Nové Říše se jeho samota ještě zesiluje, začíná se objevovat pesimismus, přidává se pocit vydědění.

Jeden z největších českých básníků, završuje český symbolismus.

Básnická sbírka **Tajemné dálky** – přírodní děje symbolizují duchovní procesy, jsou zde patrné zbytky lumírovských základů literatury. Dominuje zde samota, bolest, smrt.

Básnická sbírka **Svítání na západě** – smrt otevírá cestu vyššímu poznání, objevují se zde symboly jako Vladaři snů, odlišuje zde dva světy krajinu snů, země žití.

Básnická sbírka **Větry od pólů** – rozlišení světa hmotného a duchovního, vše z hmotného světa míří do duchovního světa, kde se vše srovná, na jehož vrcholu stojí Nejvyšší... Charakter modliteb.

Básnická sbírka **Stavitelé chrámu** – rozmanitost básnických forem, obrazy z dané doby, objevuje se zde reflexivní poezie. Básník nechce sloužit Umění, chce se obětovat.

Básnická sbírka **Ruce** – kosmický mýtus o sbratření všech lidí, tomu má napomoci umění.

Časopis Moderní revue

Založil **Jiří Karásek ze Lvovic**. Redaktor **Arnošt Procházka** – vycházeli z francouzských dekadentů. Únava ze života, často ve své tvorbě procházeli do minulosti. Nacházeli zalíbení v patologických jevech společnosti (šílenství). Zabývali se sexualitou.

Literární a výtvarné kritiky

Karel Hlaváček

Nejvýraznější osoba české dekadence, zemřel ve 24 letech na tuberkulózu.

Básnická sbírka **Pozdě k ránu**

Básnická sbírka **Mstivá kantiléna** – reaguje na odboj proti Španělům v Nizozemí.

Melancholické a pesimistické sbírky, melodičnost veršů

Česká dekadence

- Časopis Moderní revue – Jiří Karásek ze Lvovic, Arnošt Procházka
 - o Hlásili se k okazu francouzských dekadentů
 - o Často utíkají od přítomnosti do minulosti
 - o Našli zalíbení v patologických jevech společnosti
 - Šílenství, sexualita
- Karel Hlaváček
 - o Zemřel velice brzy na tuberkulózu
 - o Sbírka. Pozdě k ránu
 - o Mstivá kantiléna – odráží skutečné povstání v Nizozemsku

Anarchisté a protispolečenská buřiči

- Charakteristika: sdružení kolem časopisu nový kult
- Na venek se revoluční postoj projevil tím, že se sdružovali v hnutí Omladina, často byli vězněni
- Různé podoby anarchismu – někteří básníci zařazují do své tvorby dekadentní prvky, někteří vyznávají satanismus, jiní svým bohémským stylem života, nebo jako tuláci
 - Kritizují společnost, měšťáky
 - Postupně opouští vyhraněné názory, hledají trvalejší hodnoty – začínají psát o rodné zemi, přiklání se k vitalismu
- Viktor Dyk
 - Studoval práva, stal se členem hnutí omladina, byl vězněn, opouští anarchistické postoje
 - Zpracovává německou pověst o Krysaři, zemřel v jaderském moři na dovolené
 - Sbírka: Aporta inferi (brána pekel)
 - Projevuje se jako romantický autor
 - Milá sedmi loupežníků
 - O dívce, která miluje a zrazuje postupně všechny milence
 - Objevují se zde prvky romantizmu
 - Je komponovaná jako hudební skladba – komponovaná podobně jak máj
 - Jeho tvorba se časem proměňovala
 - Sbírky – ostrý kritik, všímá si politického života, společnosti, snaží se je kritizovat
 - Satiry a Sarkasmy
 - Pohádky z naší vesnice
 - Začíná mít obavy o osud národa, píše sbírky:
 - Lehké a těžké kroky
 - Anebo
 - Okno – napsal ji ve vězení,
 - „Prosím tě, matka tvá: „Braň si mě, synu! | Jdi, třeba k smrti těžko jdeš. | Opustíš-li mne, nezahynu. | Opustíš-li mne, zahyneš!““
 - Novela Krysař
 - Zpracování staré německé pověsti. Krysař zachránil město Hammeln od krys. Nedostal odměnu, odvedl jejich děti do propasti. Zachránil se pouze blázen a nemluvně. – Oba nemají rozum
 - Byla zdramatizována – E. F. Burian, založil divadlo D; podle sezóny se dávalo číslo D₄₀.
 - Drama Zmoudření Dona Quijote
 - Reaguje na středověkého Sevantesova Dona Quijota
 - Byl to člověk, který nedokázal rozlišit mezi snem a realitou
 - Vsadí se tu dva lidé, že Don Quijot nevydrží dělat ztřeštěné kousky po dobu jednoho roka, přivedou mu starého koně, na konci Don Quijot zjistí, že žil ve snu, brzy po tom umírá
 - Zmoudření člověka zabíjí – ztratí iluze, ztratí smysl života
- Karel Toman
 - Jeho skutečné jméno je Antonín Bernáček
 - Nedokončil studia práv, často střídal zaměstnání, rád cestoval; pak skončil v Praze, kde potom umřel
 - Hodně ovlivněný symbolismem, hodně provokoval, oslavují svobodu života, zklamaná láska, básnické sbírky z 90 let:
 - Pohádky krve
 - Torzo života

- Dál se pak snaží hledat řád světa, hledá nadosobní věci, už tolik neprovokuje, jsou harmoničtější, přiklání se k rodné zemi, opěvuje lásku
 - Měsíce – oslavuje národní tradice – zachytil, jak se proměňuje příroda za 1 rok
 - Stoletý kalendář – báseň Vlastní podobizna
- Napsal o něm F. X. Šalda: „Básní jen to prožívá, a prožívá jen co trpí.“
 - Básně jsou velice subjektivní, obsahují pravidelný melodický verš
- Fráňa Šrámek
 - Básník smyslů a mládí
 - Velmi ho ovlivnil impresionismus a vitalismus, svou tvorbu ovlivnil další básnické generace
 - Narodil se v Sobotce (městečko v jižních Čechách), studoval na gymnáziu v Písku, nedokončil studia práv
 - Ze začátku se hlásil k anarchismu – dostal se i do vězení za báseň Píšu mi psaní; První světovou strávil na různých frontách, potom se sám sebe nezařazoval k žádné skupině
 - Sbírky ovlivněné anarchismem, protiválečný:
 - Života bído, přec tě mám rád
 - Modrý a rudý – báseň Raport – válka je na nic, zabíjí nevinné lidi a zvířata
 - Projevil se jako ovlivněný impresionismem, sbírka:
 - Splav – oslavuje mládí, vyjadřuje zde okouzlení přírodou

Prozaik – ovlivněn impresionismem.

Stříbrný vítr – impresionistický román, vystupuje zde mladý dospívající student – Radkin – je nejistý, hledá sám sebe (vystižením psychiky dospívajících). Snaha přirovnat a vystihnout s krásou přírody. Kontrast světa mladých a dospělých. Mládí je zachyceno jako čistota. Vítr je symbol svobody.

Dramatik – ovlivněn impresionismem a vitalismem.

Hra **Léto** – lyrické zachycení letního večera, která koresponduje s pocity mladých lidí

Hra **Měsíc nad řekou** – atmosféra měsíce nad řekou, odehrává se pravděpodobně v Písku.

František Gellner

1881 – 1914

Nedokončil vysokoškolská studia, studoval ve Vídni a Drážďanech (malířství) → kreslíř, karikaturista. Účastnil se první světové války, ztratil se na balkánské frontě → byl prohlášen za nezvěstného.

Básně jsou satirické, útočné, reagují na společenské a politickou situaci, ironicky.

Básnická sbírka **Po nás ať přijde potopa**.

Postupně se odradikalizovává.

Petr Bezruč

1867 - 1958

Vlastním jménem Vladimír Vašek (což, ale není jisté). Narodil se v Opavě, studoval na brněnském gymnáziu, později studoval práva v Praze, avšak studia nedokončil.

Působil jako úředník na poště v Brně. Byl podezřelý z velezrady → zatčen. Po válce žil střídavě v Brně a v Kostelci na Hané.

Sbírka básní **Slezské písně** – vycházeli postupně v časopise Čas (Herben).

Po odhalení jeho tvorba ustala, protože se chtěl svobodně vyjádřit ke všemu.

Tři tematické okruhy:

- Intimní básně – hodně náznaků (nevyjadřuje se přímo), zachycuje osamělost, problémy jeho vztahů k ženám
- Sociální básně – protispolečenský buřič, anarchista, vyzývá k vzpouře, odplatě.
- Básně s národnostní tematikou

Básnická skladba **Stužkonoska modrá** – symbolizuje jeho vlastní život, pesimistická skladba, zklamání z veřejnosti, politiky.

Stanislav Kostka Neumann

1875 - 1947

Byl vychován svými tetami v Praze na Žižkově. Byl rozmazlován. Byl politicky činný, členem omladiny → za své politické postoje byl vězněn. Po návratu začal spolupracovat s časopisem Moderní Revue.

Po skončení války se uchytil jako publicista, psal básně, fejetony, překládal ze světových literatur. Ve 20. letech vstoupil do komunistické strany.

Rozbor

Otázky:

- Machar – až umru
- Jiří Wolker – umírající
- *Najít odlišnosti, shody mezi podáním stejného tématu:*
 - Wolker chápe smrt jako součást života, nebojí se ji, jeho smrt možná pocítí pár lidí, ale velkou změnu ve světě smrt nezpůsobí.
 - Machar chápe smrt podobně, ale je více pozitivní, tím že zůstaneme ve vzpomínkách někoho, což dle něj znamená více než pověst, sláva...
- Antonín Sova – Kdo vám tak scuchal tmavé vlasy
 - *Dva základní motivy básně: láska, hledání nových myšlenek*
 - *Pomocí čeho (motivů, figur) vyjadřuje básník duševní stav hrdiny – metafora a symboly.*
 - *Jaké je forma vyjádření?*
 - *O jaký typ lyriky se jedná (úvahová = reflexivní, přírodní, milostná, intimní, společenská). Milostná.*

Další otázky:

- Antonín Sova – U řek
 - *Čím báseň vyniká? Vyniká právě zobrazením přírody a požitku naší duše.*
 - *Ke kterému uměleckému směru by jste ji přiřadili + doložte na 1. příkladu.* Impresionismus (U řek mám břízy nejraděj...v dálce města rysy šeré)
- Otakar Březina
 - Báseň Moje matka
 - *V čem spočívá typičnost pro Březinu.* Použití symbolismu, použití zvolacích vět.
 - *Vyhledejte symboly, napište téma, ladění básně.* ...Bledým květem..., ladění básně je značně pesimistické.
 - *Závěr – v čem spočívá? Dědictví člověka v jiném člověku.*
 - Báseň Stavitelé chrámů
 - *Kdo jsou a co dělají?* Jsou to jedinci předurčení společností vést, budovat chrám. Jsou ve spojení s bohem.
 - *Vyhledejte symboly*
- Jiří Karásek – Splín
 - *Proč dekadence?* Protože autor je světem znuděn, nic ho netěší, nevidí žádné ostré hranice, vše je jedno a není nic co by bylo krásné, vše je nestálé, nelogičnost.
- František Gellner – Po nás ať přijde potopa, přetékaající pohár
 - *Charakterizujte typ Gellnerovy tvorby, jaký je Gellnerův vztah ke společnosti.* Buřičská tvorba, společností pohrdá pro její marnotratnost, nestálostí.

- Karel Hlaváček – Hrál kdosi na hobo
 - *Prvky dekadence + vyhledejte konkrétní prostředky melodičnosti verše.* Tesklivá, táhlá a pesimistická (ohně vždy zhasnou). Opakování slov, časté použití interpunkce.
- Viktor Dyk – Země mluví
 - *Základní myšlenky jednotlivých slok*
 - Země k nám je tvrdá, jejíž tvrdost nás může odrazovat od života.
 - Smíření se zemí, nepomoc zemi
 - Naše odhodlání, ignorujeme ji
 - Téměř bezvýznamné šarvátky člověka.
 - Co naši potomci na naše chování?
 - Země nezahyne chce pro nás to nejlepší, chce abychom za ni (pro ni) bojovali.
 - *Předčím Dyk varuje?* Před odrozenectvím, ohýbačností, nesebevědomím, budeme na sebe moci být pyšní.
- Toman
 - *Jaké motivy se objevují v básních Duben a Květen?* Vesnické (rolnické)

****// Konec kopie sešitu, dále zase moje zápisky//****

Světová literatura

- Kolem války vyjadřovali autoři v literatuře protiválečné postoje
- Znak osamostatnění
- Vznik nástupnických států, snahy o rozpad kolonií
- Extrémní politické proudy
 - Rasismus, nacionalismus
 - Podpora díky světové hospodářské krizi
 - Španělská občanská válka, mnichovská konference
- Druhá světová válka
 - Řada ústupků Německu; politika sovětského svazu – podepsali s Hitlerem dohodu o neútočení
 - Konečné řešení židovské otázky od Hitlera
 - Svět se rozdělil na země demokratické a pak na země komunistické
- Zvýšilo se životní tempo hlavně ve městech
 - Lidé ztrácí pevnou půdu pod nohama – krize jistot
 - Existencialismus
 - Řada lidí se snaží uniknout do zidealizovaného světa
 - Začíná se rozvíjet film
 - Masová kultura
 - Vědci: Roengen, Sklodowska, Einstein – myšlenka vše je relativní
- Změna úhlů pohledu: Čapek – Povětroň
- Sigmund Freud – Nevědomí, ovlivnil surrealisty – vytvářeli text tak, aniž by si kontrolovali interpunkci a to co píšou. Psali to, co je napadalo.
- Většina umělců, kteří tvoří a reagují na to, co již bylo vytvořeno v předchozím století
- Začínají se prosazovat avantgardní umělci = modernističtí

- Avantgarda pochází z fr. slova předboj nebo také přední stráž
- Hlásili se k tomu, že se chtějí rozejít se vším, co kdy před tím v umění platilo
- Chtěli vytvořit naprosto něco nového – chtěli zformovat Nového člověka
- Velice často experimentují, používají netradiční umělecké prostředky
 - Vnitřní monolog, polopřímá, nebo nevlastní přímá řeč. Používají volný verš, nepoužívají interpunkci, snaží se hledat nový jazyk – osvobozené slova
 - Fragmentární texty – nedopovězené, jenom náznaky, autoři pracují s asociacemi
 - Využívání montáže a koláže – kubismus, dadaismus
 - Mnohohledovost – autoři se snaží na jednu věc dívat z různých úhlů pohledu
- Guillaume Apollinaire
 - Kubo-Futurismus
 - Částečně ovlivnil Surrealismus
 - Francouzský básník polského původu. Byl i dramatik
 - Jeho matka byla polská šlechtična, otec neznámý, mládí strávil v Monaku, pak žil v Paříži
 - Mezi jeho přátele patřili: Pablo Picasso, Pablo Breton
 - Byl i vězněm, podezření z krádeže fénických sošek
 - Byl raněn, pod chloroformem ho operovali, přežil to, povýšili ho do hodnosti poručíka
 - Oženil se a zemřel ve stejný rok na španělskou chřipku
 - Ve svých dílech se objevuje i avantgardní malířství
 - Propagoval netradiční formy, snažil se, aby jeho poezie byla tajemná
 - Pracoval metodou volných asociací představ
 - Velice často se zde prolíná sen a realita, minulost přítomnost
 - Hodně využíval fantazie, hraje si se slovy
 - Odstraňuje interpunkci
 - Jeho díla jsou polytematická – snaží se z různých úhlů dívat na různé věci
 - Zakladatelem stylu Pásmo – mnoho pocitů, zobrazil věci z různých pohledů, snaží se spojit věci nespojitelné
 - Překládal ho Karel Čapek, ovlivnil Walkera, Nezvala
 - Popisuje zde procházku Prahou
 - Sbírka Alkoholik
 - Sbírka Kaligramy
 - Graficky znázorněné básně
 - Básně, rozhovory, myšlenky – reaguje surrealismus
 - Sbírka Prsy Tiréziovy
 - Byla vydaná v roce, kdy zemřel
 - Objevuje se zde poprvé název surrealismus
 - Mělo podtitul: Surrealistické drama
 - I když spíše než drama to bylo libreto (scénář pro divadelní hru)
 - Děj se odehrává v Zanzibaru, hrdinkou je feministka Terésie, odmítá úděl matky, odhodí svá prsa a stává se mužem Tirézie. Výsledkem je, že její opuštěný manžel zplodí během jednoho dne více než 40 tisíc dětí

Kubismus

- Avantgardní umělecké hnutí, vzniká především ve výtvarném umění
- Pochází z latinského Kubos – kostka
- Princip spočívá v tom, že nějaký předmět je zobrazován z více úhlů pohledu současně

- Zobrazovaný předmět je potom rozkládán na nejjednodušší geometrické tvary – krychličky a ty jsou pak pomocí fantazie zpětně skládány. Výsledný dojem působí deformovaně.
- Pablo Picasso - Španělský umělec, Avignonské ženy
- Georges Braque - Francouz
- Emil Filla, Josef Čapek, Bohumil Kubišta, Otakar Kubín, Václav Špála – výtvarné umění
- Otto Gutfreund – autor pomníku babičky v Ratibořickém údolí; Jan Kotěra, Josef Gočár – v Praze – u černé matky Boží – sochaři
- Literaturu příliš neoslovil, vzniklo určité množství děl
 - Pro kubistické básně je nejdůležitější obraz – obrazce z písmen, kaligrafy
 - Důraz kladen na dynamiku, na fantazii
- Volné asociace představ – třeba Guillaume Apollinaire

Futurismus

- Avantgardní umělecký směr, pochází ze slova futurum – budoucí/budoucnost
- Chce reagovat na uspěchanou moderní dobu
 - Nechtějí ho kritizovat, ale spíše ho oslavují – reagují na dynamismus – autoři jsou často zkratkovití, pracují s básnickým rytmem
- Hodně nacionální směr – schvalovali válku – jediná možnost, jak očistit svět od jeho nešvarů
 - Populární v Itálii, Rusku
- Vzniká v Itálii:
 - Filippo Tommaso Marinetti
 - Vydal manifest futurismu
 - Shrnul zde základní znaky futurismu, údajně vymyslel tento směr, když letěl v letadle
 - Kladl důraz na: krásu rychlosti, velebí neklid, energii, skok
 - Futuristický básník by měl být zapálený
 - Velebí válku, zbrojení: „Válka je jedinou hygienou světa“
 - Opěvuje produkty civilizace: tovární komíny, mosty, smog

Expresionismus

- Nejvíce se projevil v Německu, před první světovou válkou
 - Skupina Die Brücke, Der Blaue Reiter
 - Za Hitlera byl zakazovaný, díla byla rušena z galerií
- Realita je deformována, odráží vnitřní požitky člověka
- Poezie:
 - Thomas Stearns Eliot - Američan, tvořil v anglii. Básně
 - Federico Garcia Lorca - španěl
 - Georg Trakl
- Próza
 - Franz Kafka
- Do Československa se dostal expresionismus s literární skupinou shromážděnou kolem literárního kritika Františka Gotze
 - Časopis Host
 - Lev Blatný
 - František Gotz
 - Josef Váchal - Krvavý román
 - Ladislav Klíma
- Dramata - divadelní forma
- Karel Hugo Hilar
- Přehnaná až křečovitá gesta
- Výtvarné umění
- Všechno je zaměřené na zobrazování vnitřního psychického stavu

- Používají se protiklady světla a stínů, přechody barev...
- Vasilij Kandynskij
- Edvard Munch
- Oskar Kokoschka
- U nás:
 - Václav Špála, Bohumil Kubišta, Rudolf Kremlíčka

Dadaismus

- Někdy se tomuto směru říká zkráceně Dada
 - Toto slovo v podstatě nemá žádný význam
 - Toto slovo pochází od rumunských básníků - Tristan Tzara, často používali slova dada = ano, ano
 - Nejpravděpodobněji: Vymýšleli název pro tento umělecký směr, otevřeli slovník a zapíchlí špendlík - na slovo Dada = francouzsky houpací kůň, hovorově To je má záliba
- Avantgardní směr, vznikl ve Švýcarsku v období mezi válkami
- Umělci, kteří reagovali na hrůzy války - část umělců se jí i účastnila
- Jak vyjádřit strach z války, nejistotu, zmatek. Nehledal řešení jak se těchto pocitů zbavit
- Cílem je provokovat, burcovat společnost
- Podstatou je náhoda - autoři moc rozumově nekontrolují svoje básnění
 - Kombinace slov za použití náhodných prvků
- Nelogické souvislosti, pracují s nesmyslem
- Odpor proti civilizaci - zabíjí v člověku přirozenost
- Rádi mystifikují
- Vycházel z absolutní svobody
- Hlavní osobností je rumunský básník Tristan Tzara
 - Vytvořil návod jak vytvořit dadaistickou báseň
 - Bývá uváděn jako francouzský básník rumunského původu
 - Autor manifestu dadaismu
 - Krátkou dobu působil v Praze
 - Tvorba ovlivněna dadaismem a později surrealismem
- Christian Morgenstern
 - Německý básník
 - Založen na vtipu, hraje si s gramatikou a sémantikou (významová část slov), využívá humoru a vytváří zajímavé, absurdní jazykové tvary
 - Vznikají i kaligramy
 - Sbírka Šibeniční písně
- U nás se dadaismus moc neprosadil
 - Ovlivnil skupinu, která se sdružovala kolem časopisu Devět Sil, ovlivnil český Poetismus
 - Uplatňuje se u Voskovce a Wericha
- Výtvarné umění
 - Snaží se uvádět věci do nelogických souvislostí - vzniká nelogická věc
 - Ovlivnil reklamní tvorbu, fotografii
 - Hans Arp
 - Salvátor Dalí

Surrealismus

- Dalo by se to přeložit jako Nad realismus
- Vychází z myšlenek Sigmunda Freuda
- Snaží se osvobodit mysl
- Nejen umělecký styl v literatuře, ale i životní styl lidí
- Andre Breton a Salvador Dalí - hodně ovlivnili vznik tohoto směru

- Poprvé tento termín použil Apolliner
- Hodně navazoval na hravost a nelogičnost dadaismu
- Vznikl jako negativní odpověď na První světovou válku
- Hlavním představitelem byl Breton: "Čirý psychický automatizmus"
 - Něco píšeme automaticky, aniž bychom si tyto myšlenky kontrolovali rozumem
 - Je jedno, jestli je to logické, gramaticky správné
 - Rozumem nekontrolovaný proud asociací
- Velice často používali drogy, halucinogeny a alkohol, aby podporovali nevědomí
 - Uváděli se do hypnózy
- Snažili se dostat se pod vědomou kontrolu mysli
- Zkoumali sny, co se jim zdá
- Využití fantazie
- Veškerá pravidla veršování jim byla podřadná
- Jejich básně - co nejvíce nepravděpodobná, nereálná
 - Nezval - dává k sobě věci, které běžně nenajdeme - Deštník a šicí stroj se potkají na operačním stole
- Autorem Manifestu Surrealismu byl André Breton
 - 2 světovou prožil v Americe
 - Seznámil se s Freudovými spisy
 - 2 díla: Magnetická pole - sbírka; Nadja - krátká povídka
- Píše i to, co je nemravné a sprosté
- Paul Eluard
 - Francouz, přešel z dadaismu
 - Sbírka Veřejná růže

Světová próza 1. Pol 20. Stol

- Francie:
 - Marcel Proust
 - Hledání ztraceného času
 - Hlavní hrdina Swann
 - 8 dílů, těžko se čte
 - André Gide
 - Homosexuál, odmítá rodinu, vzal si svou sestřenicí
 - Penězokazy (román v románu)
 - Spisovatel v románu píše samotný román i lidech, co kazí hodnoty. Např. Špatní spisovatelé
 - Vystupuje zde sousta zvláštních lidiček a homosexuálů
 - Romain Rolland
 - Vystudoval historii, učitelem hudby
 - Získal Nobelovu cenu za literaturu
 - Reaguje na události první světové války
 - Jan Kryštof
 - Jde o román-řeka (rozsáhlá románová skladba, zachycuje celý život Jana Kryštofa, spousta odboček od hlavního děje, spousta epizod)
 - Je inspirováno hudbou, říká se, že je román komponován jako hudební skladba
 - Inspiroval se životem Beethovena
 - Zachycuje umělecké zrání hudebního skladatele Jana Kryštofa
 - Petr a Lucie
 - Kratší novela, reaguje na první světovou
 - Odehrává se v roce 1918, milostný příběh, na pozadí války – protiválečné dílo

- Naivní idealisté, potkají se náhodně v metru, pak spolu tráví všechny volný čas; končí to tak, že na ně o velikonočních v kostele spadne bomba, zemřou
- Dobrý člověk ještě žije – román
- Henri Barbusse
 - Oheň – román, silně protiválečné dílo
 - Jedno z neotřesnějších děl o válce – naturalisticky popisuje děj
 - Zachycuje, jak vojáci strádají v zákopech, jak bojují
- Andre Breton
 - Nadja - Psaná metodou automatického psaní
- Antoine de Saint Exupéry
 - Byl povoláním letec za války
 - Jeho letadlo bylo sestřeleno, okolnosti jeho úmrtí jsou nejasné
 - Psychicky týral svou ženu
 - Napsal soustu románů s tematikou letectví: Země lidí, Noční let, Válečný pilot
 - Citadela - Filozofická esej
 - Malý princ
 - Správně vidíme jen srdcem, co je důležité, je očím neviditelné
 - Je inspirovaná leteckou havárií
 - Filozofický podtext
 - Osoba z cizí planety, havaruje na saharské poušti, vypráví tu o své planetě, cestuje s růží, popisuje různé charaktery lidí, se kterými se setkal na jiných planetách, začíná se mu tu líbit, setká se tu s liškou, začíná k ní objevovat citové pouto, zjišťuje, že mu začíná chybět růže, objeví v sobě, že má někoho rád, přátelství. Nakonec ho uštkne had, setká se s růží.

Německá literatura

- V Německu se rozvíjí expresionismus
- Objevují se tu autoři, kteří reagují na hrůzy války, často používají psychologické vykreslení postav
- Lion Feuchtwanger
 - Spisovatel, dramatik, a divadelní kritik židovského původu
 - Humanista, ostře reaguje na fašismus
 - Vystudoval filozofii, hodně cestoval - Fr a It
 - Stal se vydavatelem vlastního časopisu der Spiegel, emigroval do Francie
 - Jeden z nejaktivnějších členů protifašistického hnutí
 - Založil s B. Brechtem časopis das Wort
 - Vydal se do Ruska, napsal spis Moskau, sympatizuje s Komunisty
 - Po návratu do Francie byl vyhoštěn, žije v Kalifornii
 - Po válce získává cenu MDR a doktorát
 - Psal protiválečné básně, překládal dramata - indická, řecká, španělská; dramata
 - Žid Süß - historický román
 - Nechá se dobrovolně zatknout, ale raději umírá na šibenici, jako židovský mučedník
 - Triologie: Josefus Flavius
 - Historický román: Židovka z Toleda
 - Snažil se aktualizovat své historické romány - přiblížil je moderní době
 - Zabýval se i francouzskými dějinami a španělskými dějinami
 - Román Ošklivá vévodkyně
- Erich Maria Remarque
 - Narodil se v Německu, povolán do armády 1. světová, převelen na západní frontu jako záloha, byl zde zraněn
 - Nacismus a válka není řešení

- Po válce vystřídal celou řadu povolání - učitel, závodník, spisovatel
- Za Hitlera musel emigrovat do USA
- Ztracená generace - generace postižená válkou, nedokáže se začlenit do společnosti zpátky
- Na západní frontě klid
 - Voják, zraněn na frontě, dostane se do nemocnice, postupně mu umírají přátelé
 - Remarque zde velice často používá své pocity z války
 - Pokusem podat zprávu o generaci, která byla zničena válkou, i když unikla jejich granátům
- Tři kamarádi
 - Jeden z nich se zamiluje do dívky, která má TBC, snaží se spolu získat peníze na její uzdravení. Jednoho z nich zavraždí
- Vítězný oblouk
 - Mladý německý lékař, utíká do Paříže
 - O osudech emigrantů
- Jiskra života
 - O koncentračních táborech
- Černý obelisk
 - Hledání smyslu života
- Thomas Mann
 - Bisexuál, měl 6 dětí
 - Držitel nobelovy ceny
 - Smrt v Benátkách - novela
 - Kouzelný vrch
 - Emigroval do Francie, pak do Švýcarska, potom získal československé občanství, pak odcestoval do USA
 - Josef a Batří Jeho – biblická parafráze
 - Doktor Faustus
 - Zpověď Hochštaplera Felixe Krulla
 - Doktor Faustus
 - O postavené umělce, paralela k Faustovy
 - Příběh je o A. Leverkūnovi, který trpěl nemocí, Zeitblom, jeho přítel chtěl uzavřít smlouvu s ďáblem, aby měl tvořivého ducha
 - Nazýváno románem hudby
 - Umění nemůže žít samo bez sebe – bez lidí
 - 1983 byl tento román zfilmován
 - Mario a kouzelník
 - Odehrává se v italském letovisku, protifašistický
 - Kouzelník představuje fašismus
 - Autor se seznamuje s plachým číšníkem Mariem, kouzelník ho při představení zhypnotizuje, vytáhne z něj tajemství, Mario se cítí potopen, a rozhodne se kouzelníka zastřelit
 - Smrt v Benátkách
 - Hrdinou je vážený spisovatel Gustav, odjíždí na dovolenou do Benátek, zjistí, že má homosexuální sklony, učaruje ho malý polský chlapec, ztrácí veškeré zábrany, prvně ho jenom pronásleduje, přestává vnímat racionálně okolí, že zrovna vypukla cholera, umírá
- Heinrich Mann
 - Bratr Thomase Manna
 - Profesor Neřád

- Nikdo ho nemá rád, pronásleduje své studenty, vždycky jim to nějakým způsobem vytkne, je na ně nepříjemný, terorizuje je.
 - Zjistí, že 3 studenti chodí do hostince Modrý Anděl, kde se zamiluje do zpěvačky, co tam zpívá, sblíží se spolu, začnou spolu žít. Mají problémy s policií, zpěvačka je do větru, studenti na něj pošlou polici, pak je vyhozen ze školy
 - Díla psaná realisticky, velmi satirické
- Henrich Hesse
 - Román Stepní vlk – román se odehrává v jeho mysli, zvolil hrdinu schizofrenika, myslí si, že je stepní vlk
- Stefan Zweig
 - Rakušan, zajímal se o psychologii, byl žid, musel emigrovat před nacisty do Anglie a pak do Brazílie, spáchal sebevraždu
 - Napsal životopisný román o Rolandovi
 - Román Netrpělivost srdce
 - Román o lásce, vystupuje tu handicapovaná dívka, která se zamiluje do mladého poručíka, ten s ní chodí pouze ze soucitu, když to ta dívka zjistí, tak spáchá sebevraždu

Anglická literatura

- James Joyce
 - Pocházel z Dublinu, byl z 15 dětí, konzervativní rodina, to ho ovlivnilo
 - Odešel ze země, jeho otec chtěl mít z něho kněze
 - Do konce života žil se svou pokojskou a cestovali po různých zemích – Itálie, Švýcarsko, Francie; živil se i jako učitel
 - Ovládal 15 jazyků
 - Tématem jeho děl je nemožnost lidské komunikace v dnešním světě
 - Román Odyseus
 - Použil spoustu nových postupů
 - Autor obviněn z pornografie, román trošku provokoval ostatní
 - Je paralelou k Homérově Odysseji
 - Odehrává se během 24 hodin, bloudící člověk Leopold Bloom, pokřtěný irský žid, bloudí v Dublinu.
 - Kniha moc nemá děj, metoda proudu vědomí
 - Mezi ústění postavy patří Leopold Bloom (něco jako odyseus), jeho žena Molly (něco jako řecká Penelope), Štěpán (něco jako odyseův syn)
 - Setkáváme se zde se Štěpánem, který hledá svého otce, pak zde vystupuje Leopold – agent inzerce, prochází Dublínem a setkává se hodně se Štěpánem – připomíná mu zemřelého syna, v závěru knihy je monolog, co vede Moly, proud vědomí, pobuřující
 - Dubliňané
 - Povídkový soubor, zachyceny osudy různých dubliňanů
- Virginia Woolfová
 - Představitelkou experimentální tvorby – románů a povídek
 - Intelektuálně založená, s manželem hostili intelektuály z Anglie, mnozí z umělců byli autorčiny ctitelé, přestože byli manželé, tak se nebránili mimomanželským poměrům
 - Byla labilní, trpěla depresemi, spáchala sebevraždu, utopila se v moři
 - Experimentální – děj je hodně oslabený, dává prostor lyrickým pocitům a vyjádření nálad
- John Galsworthy
 - Představitelem kritického realismu, nepíše pomocí experimentální vrstvy, popisuje tu vyšší vrstvu jako lidi, bez citu a morálky – jak bohatství mění lidi

- David Herbert Lawrence
 - Zasloužil se o odtabuizování sexu v literatuře
 - Napsal román Milenec Lady Chatterlyové, kde jsou velice otevřené milostné scény

Pražská německá literatura

- Franz Kafka
 - Pražský spisovatel židovského původu
 - Nevycházel se svým otcem – vzájemně se nepochopili – odrazilo se to v jeho díle
 - Trpěl ztrátou sebevědomí, uzavíral se do sebe
 - Mluvil Německy a uměl ale i česky a francouzsky
 - Prvně publikoval své texty v časopise Hyperion a v almanachu Arkadia
 - Milena Jesenská – překládala jeho spisy do češtiny
 - Hodně se ztotožňoval s povahou svých hrdinů – depresivní, životní ztroskotanec, nepochopený
 - S lidmi se moc nestýkal, jen s Maxem Bradem (po smrti vydal jeho díla) a Franzem Werfel
 - Zemřel na tuberkulózu, zbytek života strávil v různých sanatoriích
 - Veškerá svá díla psal německy
 - Působil jako pojišťovák, velice těžce nesl, že je součástí byrokracie
 - Ve společnosti byl anonymní – odráží se to i v jeho dílech
 - Romány:
 - Proces
 - Hlavní postavou je Josef K., který je během narozenin zatčen a obviněn, z počátku se snaží bránit, ale postupem času začíná věřit ve svou imaginární vinu, dílo končí jeho popravou – propíchnou ho nožem
 - Je ponechán na svobodě a občas si ho zavolají na půdu, kde ho vyslýchají
 - Nezvěstný (Amerika)
 - Zámek
 - Vypráví o jednom zeměměřiči, který je pojmenován Zeměměřič K., přijede večer do jakési vesnice, kde má cosi vyměřovat, postupně mu kladou překážky, aby mu znemožnili jeho práci. Stane se vyděděncem společnosti, nevhodnou osobou, tím román končí. Všechno v románě je absurdní
 - Proměna
 - Obchodník se jednoho rána probudí a je přeměn jako hmyz – zjišťuje vztahy s rodinou, nakonec spáchá sebevraždu
 - Hlavním tématem: úřední moc a její vlivy na lidi, věci odporují logice, většina postav nemá příjmení
- Povídky:
 - Doupě
 - V kárném táboře
- Rozbor díla:
 - Proměna
 - Jméno hlavní postavy - Řehoř Samsa
 - Zamyslet se nad tím, co má zachycovat ona proměna - proměna zachycuje změnu člověka na odporný hmyz, který nikdo nemá rád - odstrčen ze společnosti
 - Jak se zachovala rodina k hlavní postavě - nakonec byli rádi, že zemřel

- Zamyslet se nad hlavní myšlenkou textu, proč toto dílo napsal - aby si lidé uvědomili, že jako lidé mají spoustu výhod a možností, jak komunikovat, a že dokud o to nepřijdou, tak si to neuvědomí
- Proces
 - V jaké situaci je zachycena hlavní postava - při popravě
 - O co usiluje - usiluje o vnitřní pokoj
 - Pociťuje: poslední naděje přežít vyprchává, pocit pesimismu, apatie, zoufalství
 - Podaří se jí to/ nepodaří - nepodaří, na konci umírá
 - Jaké pocity zažívá - pocit nezájmu okolí - lhostejnost, odevzdanost a smíření,
 - Proč je hlavní postava pojmenovaná počátečním písmenem pan K. - aby byl anonymní a universální - může se to týkat každého; nakonec stejně všichni umřeme, absurdita byrokratického aparátu
 - Co vyjadřuje závěr díla - vyjadřuje lhostejnost vrahů k osobě pana K.; odcizenost lidí světu; bezvýznamnost jeho života
 - Přiradit k literárnímu směru a zdůvodnit - expresionismus - pocity beznaděje a bezmoci,
- Kafka předchůdce směru Existencialismu
 - Zachycuje to, jak člověk odcizený tomuto světu tápe, velice často zachycen v situacích ohrožení na životě
 - Autoři zobrazují jeho beznaděj, zoufalství, pocity hnusu; lidé se snaží osvobodit, ale většinou se jim to nedaří a končí smrtí
- Franc Werfel
 - Byl přítel Kafky, taky žid, během války emigroval do USA, v první světové bojoval v Haliči
 - Napsal životopis Verdiho
 - Čtyřicet dnů – román
 - Zachycoval, jak Arméni bojovali proti nadvládě Turků
 - Zachytil zde masové vraždy Arménů
 - Vydána ještě před existencí koncentračních táborů – předpověděl vyhlazování židů za druhé světové
 - Alegorické – reaguje tím na boj proti Fašismu
- Egon Erwin Kisch
 - Je to „Zuřivý reportér“
 - Byl vášnivým novinářem, psal reportáže, cestoval po světě – 5 světadílů
 - Pražský Pitaval
 - Román, zachycuje nejslavnější soudní případy z Prahy
 - Pasák – román o prostitutkách v Praze

Americká literatura

- Ztracená generace (lost generation) – poprvé tento termín použila Gertruda Steinoverová
 - Jedná se o americké básníky, kteří začali tvořit ve 20 letech 20 století a většinou se dostali do emigrace – museli žít v Evropě
 - Prožili válku a píší v ní ve svých dílech
 - Fyzicky nebo psychicky narušení, nejsou schopni se začlenit do původního života, prožívají úzkost – shledávají se se svou rodinou odcizení – to co prožili, je natolik ovlivnilo
 - Zařazuje se sem i Enrich maria Remarque
- Ernest Hemingway
 - Pocházel z lékařské rodiny a ovlivnil ho jako vášnivý lovec a rybář

- Jeho matka byla nábožensky založená a vychovávala ho velmi přísně, hrál na violoncello – vzájemné protiklady
- Živil se jako reportér, pak jako voják v armádě za první světové, těžce raněn, pak do španělské občanské války, pak jako spisovatel, a spáchal sebevraždu na Kubě, trpěl depresemi
- Nositel Nobelovy a Pulitzerovy ceny
- Ovlivněn válkou a měl rád nebezpečí
- Román Fiesta
 - Mírně autobiografické, z prostředí býčích zápasů ve Španělsku
- Sbohem, Armádo
 - Námětem tragická láska do ošetrovatelky
 - Hlaví hrdina odhaluje nesmyslnost války a odhaluje vnitřní mír a snaží se válku nevnímat
- Komu zvoní hrana
 - Nejslavnější román
 - Námětem španělská občanská válka
 - Děj se odehrává ve 3 dnech, americký dobrovolník Robert Jordan na straně partyzánů. Při odpálení mostu zemře jeho kamarád a společník, Robertovi zlomí nohu, on tam leží a čeká na svoji smrt, před tím se zamiluje do dcery velitele republikánů. Typický Hemingwaův hrdina je schopen sebeobětování, a sám zůstává na místě se zbraní v ruce – uvědomuje si, že zemře, ale prvně zachrání všechny ostatní
 - „Žádný člověk není ostrov sám pro sebe, každý je kus nějakého kontinentu... Smrtí každého člověka je mne méně neboť jsem součástí lidstva. A proto se nikdy neodvažuj ptát, komu zvoní ta hrana. Zvoní tobě!“
 - Potřeba lidské sounáležitosti – měli bychom si pomáhat, a když umře někdo jiný tak se to projeví na nás
- Zelené pahorky africké
 - Kniha o lovu v Africe
- Pohyblivý svátek
 - Vzpomínková kniha, kde je vylíčen bohémský život umělců v Paříži, obsahuje fotografie Paříže a umělců
- Přes řeku do stínů stromů
- Je i autorem drobných próz, za které získal tu cenu za literaturu
- Stařec a moře
 - Santiago je starý kubánský rybář, v poslední době neúspěšný lovec, na moři uloví velkého mečouna, a během návratu usne a žraloci mu rybu sežerou, přiveze kostru.
 - Motto: člověka je možno zničit nikoliv porazit.
 - Metaforická výpověď o lidském životě: stařec – člověk a postavení ve světě; velká ryba – symbol přírody; žraloci – symbol zla; utrpení - přirovnáváno k utrpení Krista
- Velice krátká povídka – rozbor
- DOPLNIT HODINU podělí a čtvrtek do 19.3.2019, a část pondělní na začátku

Rusáci

- Burgatov
 - Sdfsdg
 - Napsal i některé divadelní hry:
 - Moliere, Puškinovy poslední dny
 - Zachycují, jak jsou umělci konfrontováni s politickou mocí a jak se musí přizpůsobovat
- Andrej Platonov

- Původně nebyl spisovatel, ale inženýr (specialista na elektrifikaci v zemědělství), a určitou dobu pracoval na železnici – poznal bídu venkova, což se odrazilo v jeho dílech
- V jeho prózách se objevují lidé se spoustou ideálů, velice často na to doplácují
- Nesměl oficiálně publikovat, po tom, co zpochybnil kolektivizaci zemědělství
- Čevengur - nejvýznamnějším dílem
 - Románová Antiutopie
 - Odmítl totalitní společnost a totalitní režim, odehrává se v době politiky NEP
 - Zachycuje otřesnou bídu
 - Sirotek Saša přijde o náhradní rodinu a ujme se ho chudý člověk, společně pracují na opravách lokomotiv, dojde ke změně – ze Saši se stane komunista, dostane se do městečka Čevengur, kde je nastolen komunismus. Všichni co patřili k buržoazii, tam byli zabiti, vlády se ujal proletariát (žebráci z okolních stepí) – snaží se tu žít podle komunistických ideálů. Do městečka přijedou neznámí jezdci, kteří městečko zpusťou – symbolicky přežívají Saša, který spáchá sebevraždu, a jeho vypočítavý příbuzný.
- Ivan Bunin
 - Nositel Nobelovy ceny za literaturu – mistr povídky
 - Dokázal perfektně vylíčit atmosféru ruského venkova a vnitřní pocity lidí
 - Jeho hrdinové jsou vyjímeční, ale velice zranitelní a mají sklony pro tragické činy
 - Temné Aleje
 - Povídkový soubor, milostné příběhy
 - Často o nenaplněné lásce
- Maxim Gorkhij
 - Realista, brzy osiřel, vyrůstal u svých prarodičů ve velké bídě
 - Od 10 let velice tvrdě pracoval, vystřídal spoustu zaměstnání, i míst pobytu
 - Ze zdravotních důvodů pobýval i na ostrově Kapry
 - Stalin ho údajně nechal zabít, aby to vypadalo jako nemoc
 - Typ povídek: Bosácké povídky
 - Žije na okraji společnosti, nezakotvený člověk, odstrkovaný, většinou za to nemůže.
 - Realistické povídky, výjevy ze života Bosáků
 - Toto období skončilo na začátku 20. století
 - Skončilo divadelní hrou Na dně
 - Děj se odehrává v noclehárně, kde se scházejí Bosáci.
 - V závěru této hry diskutují 2 postavy o životě – jak člověk může být hodně ponižovaný... „Člověk, to zní hrdě.“
 - Matka – román
 - První dílo Socialistického realismu
 - Nový umělecký směr 2. pol 20. století, tendenční umění (dílo si klade za cíl přesvědčit lidi, že určitá ideologie je dobrá), shoduje se se socialistickou ideologií, odrážejí se tu sociální rozdíly ve společnosti (dobří dělníci, špatní kapitalisté), sny o spravedlivější společnosti; je tu zachycen kolektivismus, z dělníků jsou děláni hrdinové
 - Jedna obyčejná žena z lidu se promění v revolucionářku a připojí se ke komunismu

Rakouská literatura

- Stefan Zweich
 - V německé literatuře, byl Rakušan, Romen Rolland a Netrpělivost srdce
- Robert Musil
 - Rakušan, žil dlouhou dobu na Moravě

- Dlouhou dobu pobýval ve Vídni i v Berlíně
- Před nacismem uprchl do švýcarska, kde pak v bídě a osamění umírá
- Zmatky chovance Törlesse
 - Autor navštěvoval kadetní školu, odrazilo se to v jeho románu
 - Atmosféra škol a internátů
 - Odráží pojem špatné výchova – jak je kazí
 - Hlavní hrdina je brutálně šikanován
- Muž bez vlastností
 - Román o rozkladu hodnot
 - Odehrává se v rakousku-uhersku (pod názvem Kakánie) – země, kde chybí řád, zbyrokratizované strnulé instituce – postrádají vnitřní smysl, všechno v této zemi si žije samo pro sebe
 - Název podle hlavního hrdiny – matematika, který má zorganizovat akci k výročí nástupu Františka Ferdinanda na trůn – v reálu mají oslavy připadat až po smrti Františka; tento matematik vidí směšnost svého počínání. Muž bez vlastností – s režimem se ztotožní, šlape brázdu
- Elias Canetti
 - Významný politolog a sociolog
 - Pocházel z židovské rodiny, pochází z Bulharska, v 10 letech se naučil německy. Ale všechna svoje díla napsal německy.
 - Psal publicistické články a překládal díla
 - Masa a moc
 - Esej, kde vyjadřuje myšlenku: když se člověk ocitne v davu lidí, tak se začne chovat pudově, objevují se touhy manipulovat a ovládat druhé nebo se nechat pohltit davem
 - Zaslepení - román
 - První část Hlava bez světa; druhá část Bezhlavý svět; třetí část Svět v hlavě
 - Hlavní postavou je Petr Kín – vědec, nejslavnější sinolog (čínská kultura), zapálený pro vědu, žije si ve svém světě – rozsáhlé knihovně; kontakt se světem mu zprostředkovává služka Tereza, se kterou se časem ožení – aby mu sloužila
 - Tereza je taky vypočítavá a ona ho začne týrat a vyžene ho z bytu – on se ocitne na ulici. Na ulici se nemůže uplatnit, setkává se s bídou a brutalitou, chce se vrátit zpět za Terezou.
 - Tereza mezitím obsadí knihovnu s domovníkem (bývalý policista, velmi brutální), Petr musí bydlet v bytě domovníka. Psychicky to neuneše, a upálí se ve své knihovně, kam se vloupá.
 - Modelový román – představuje masu lidí, že se u nich projevují negativní stránky
 - Tyto postavy mají upozorňovat na nastupující nacismus v Německu (předobraz Německé inteligence, která začala podporovat nacismus)

Antiutopie

- Zachycuje fiktivní společnost, která se vyvinula špatným směrem – dehumanizovaná, zneužívá své moci
- Zachycuje většinou totalitní režimy
- George Orwell
 - Angličan, vlastním jménem Erik Blaire
 - Narodil se v Indii, kde jeho otec Brit pracoval jako úředník, ale školy začal navštěvovat již v Británii, měl možnost studovat na vysoké škole, to odmítl. Několik let pracoval jako policista v Barmě – začal pociťovat kolonialismus, stal se z něho socialista.

- Vrátil se do Británie a začal pracovat jako novinář mezi nejchudšími, pak ve Španělsku za občanské války – přidal se na stranu republikánů a byl vážně zraněn. Prozřel, jak se tam užívají manipulační techniky – stal se odpůrcem totalitních praktik
- Farma zvířat
 - Novela, až novodobá bajka
 - Alegorie na totalitní systém, který tehdy panoval v Sovětském svazu
 - Protistalinské dílo, odehrává se na farmě pana Jonese – není moc pořádný, bývá opilý. Prasata přesvědčí ostatní členy farmy, k revoluci, kterou vyjadřoval zesnulý vepř jménem Major. Zvířata revoluci provedou, vyženou pana Jonese, vlády se ujmou prasata. Ty vedou farmu, organizují život ostatním zvířatům, na zeď se vyvěsí 7bodý zákoník - všechna zvířata jsou si rovna, 2nozí jsou nepřátelé. Do čela se dostanou soudruzi Kuliš a Napoleon - ovládají a zneužívají druhá zvířata. Postupně se jim to zvrtné v úplný opak - vůdcovská prasata zneužívají své moci - opraveno pravidlo: některá zvířata jsou si rovna, ale některá jsou si rovnější. Nakonec se Kuliš a Napoleon poperou o moc, Kuliše vyženou. Nakonec Napoleon vládne podobným způsobem jako pan Johns, s lidmi se sblíží, tajně s nimi obchoduje.
 - Jaké byly cíle farmy zvířat? Na začátku žít v rovnosti bez lidí. Co měla symbolizovat skutečnost, že prasata se začala chovat jako lidé? Zneužití moci prasaty. Proč nemůže existovat společnost, kde jsou si všichni lidé rovni? Vždy se najde někdo, kdo se bude snažit další ovládat. Najděte paralely mezi životem na farmě a totalitní společností. Hodně narážek na sovětský svaz - udržování obyvatelstva v naději lepší vidiny. Zpětné přepisování.
- 1984
 - Román, alegorie na totalitní systémy - chce upozornit obecně na totalitní režim
 - Román byl dokončen v roce 1948, a název byl vytvořen přesmyčkou
 - Země je rozdělena v roce 1984 mezi 3 velmoci, které mezi sebou soupeří. Ve státě Oceánii, v jeho hlavním městě žije muž Winston Smith (zasazeno do Londýna) - tento muž se dokonale přizpůsobil ideologii; je zaměstnaný na ministerstvu pravdy (neustále se přizpůsobují pravdu, aby to bylo ve prospěch vládnoucí moci), bere ho jako přirozený život, nežije v radosti, je neustále sledovaný Velkým Bratrem - nemá žádné soukromí, ale nebouří se proti tomu. Lidi nesmí napadat žádné samostatné myšlenky. V mezičase se zamiluje do jedné dívky, dostane se do smyšleného odboje, kde je zatknou, pak je vězní a morálně je to zlomí - psychoterror; nakonec je zabijí.

Světové divadlo v první polovině 20. století

- Na konci 19 století divadlo postupně nabývá na rozměru. Státy si staví svoje reprezentativní národní divadla
- Státní kultura se začíná rozvíjet, divadelní školy, zdokonaluje se divadelní technika
- Nabývá na významu postava Dramaturga
- Objev elektřiny - hra světél, osvětlené jeviště
 - DOPLNIT 2. a 6. dubna
 - DOPLNIT další hodiny do 16. dubna